

KRES

glasilo Zveze fantovskih
odsekov

SLAVNOSTNA
MARIBORSKA ŠTEVILKA
LETO X. ŠTEV. 7.

»KRES«, GLASILO ZVEZE FANTOVSKIH ODSEKOV V LJUBLJANI. — Izhaja 1. vsakega meseca. — Izdaja Zveza fant. odsekov. — Tiska Misijonska tiskarna Groblje - Domžale (A. Trontelj C. M.). — Urejuje Fr. Jesenovec, Ljubljana. — Za uredništvo odgovarja A. Trontelj C. M., Groblje - Domžale. — Rokopisi se pošiljajo na naslov: Uredništvo »Kresa«, Ljubljana, Vodovodna 24. — Uprava: »Kresa«, Rakovnik, Ljubljana VIII. Ček. rač. št. 17.871. — Naročnina: Letno din 20, pod skupnim ovitkom din 18.

Domača slovenska zavarovalnica je
VZAJEMNA ZAVAROVALNICA

v Ljubljani

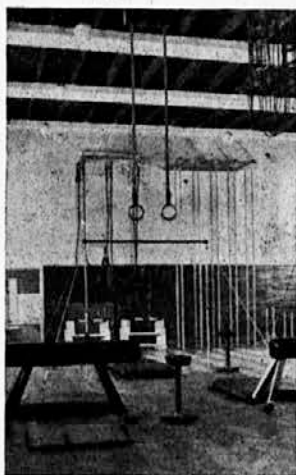
v last. palači ob Miklošičevi in Masarykovi c.
Telefon 25-21 in 25.22.

PODRUŽNICE IN GLAVNA ZASTOPSTVA:

Celje, Maribor, Zagreb, Split, Sarajevo, Beograd.

KRAJEVNI ZASTOPNIKI

v vseh večjih krajih v Jugoslaviji in vseh župnijah v Sloveniji. Proračuni in informacije brezplačno in brezobvezno.

Vse sodobno telovadno orodje, železne telovadne konstrukcije za dvorane in letna telovadišča, razne konstrukcije skakalnih desk za kopalnišča, potrebščine za težko atletiko in druge športe si nadavijo telovadna društva, šole in posamezniki najceneje v

tvornici telovadnega orodja, športnih potrebščin in smuči

»ALPINA«

LJUBLJANA Tyrševa c. 12.

Zahtevajte ponudbe in cenik!

Knjige vseh založb - pisarniške in šolske potrebščine
Velika izbira **Nizke cene**

Knjigarna Mohorjeve tiskarne
CELJE, Prešernova 17

LJUBLJANA, Miklošičeva 19

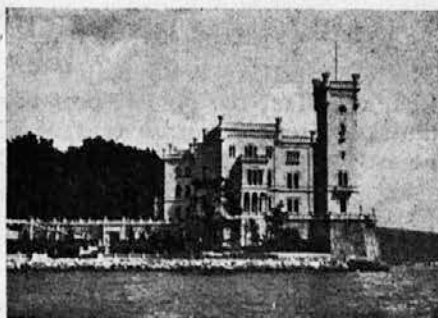
MURSKA SOBOTA, glavni trg 5

JUBILEJNO ROMANJE NA SVETO GORO pri Gorici

19. - 20. in 26. - 27. VIII. 1939.

Skozi Trst — mimo gradu Miramar

in pokopališča v Redipulji —
po soški dolini v Gorico.

Letos se obhaja četrta stoletnica, odkar se je Mati božja prikazala pastirici Uršuli Ferligo vrh Skalnice (današnje Svete Gore) pri Gorici. Ta jubilej se bo vse leto obhajal najsveteje. Vrhunec slovesnosti bo v tednu od 11. do 18. junija.

Verniki iz ljubljanske škofije so skozi vsa štiri stoletja radi hodili na božjo pot k Mariji na Sveti Gori. Med svetovno vojsko je bila Ljubljana srečno pribežališče Marije, begunke s Svete Gore. Zaradi tega nameravamo prirediti posebno jubilejno romanje na Sv. Goro. Ker nudijo v tem letu cerkvene in svetne oblasti v Gorici romarjem izredne ugodnosti, stroški ne bodo veliki.

† Gregorij, škof.

Prvo romanje 19. in 20. avgusta.

Romarji se bodo peljali v Gorico z dvema vlakoma: prvi bo vozil čez Rakek in Trst ter po isti poti nazaj, drugi pa čez Jesenice in Bistrico — Bohinjsko jezero ter prav tam nazaj. Vsak romar se mora iz Gorice odpeljati po isti progi, po kateri se je pripeljal.

Prvi vlak - čez Rakek in Trst.

SPORED

Iz Ljubljane odpelje vlak (posebni) v soboto zjutraj nekaj čez deveto uro, tako da bodo imeli nanj priključek vlaki iz vseh smeri.

Prihod v Trst — kmalu po enih. Tu bo kosilo, ogled akvarija in vožnja s parnikom po morju. Na poti v Gorico postanek v Redipulji in ogled tamkajšnjega vojaškega pokopališča.

Prihod v Gorico — okrog pol sedmih. Takoj po prihodu bo večerja, nato pa vožnja z avtobusi do Sedla na Sv. Gori, odkoder pojde lurška procesija do vrha.

Na Sv. Gori bodo slovesne večernice in spovedovanje; od 11-12 pa molitvena ura pred Najsvetejšim. V nedeljo se prično sv. maše že ob štirih zjutraj. Ob pol 9 ima pridigo in sv. mašo prevz. g. škof dr. Gregorij Rožman.

Ob 11 odhod s Sv. Gore v Gorico, kjer bo kosilo; ob 2 pa odhod iz Gorice.

Povratak v Ljubljano ob 18, 10, tako da bodo romarji lahko z večernimi vlaki odpotovali v vse smeri.

STROŠKI

Od domače postaje do Rakeka si kupi vsak romar cel vozni listek skupaj z obrazcem K 13; oboje velja za brezplačen povratek. (Od Ljubljane do Rakeka stane vozni listek skupaj z obrazcem **21 din 50 p.**)

Potni list, vožnja od Rakeka do Gorice in nazaj, vožnja z ladjo po morju ter z avtobusi na Sv. Goro in nazaj stane **90.- din.**

Hrana II. razreda (dvakrat za kosilo zakuhana juha in kruh, za večerjo golaž in kruh, za zajtrk kava s kruhom) stane **25.- din**; hrana I. razreda (dvakrat kosilo s pečenko, ostalo kot v II. razredu) pa **55.- din.**

Prenočišče na postelji stane 20.- din.

Drugi vlak - čez Jesenice in Bistrico.

SPORED

Odhod iz Ljubljane ob 11,43 (Kranj 12,40, Jesenice 14,18),

prihod v Gorico okrog 17.

Ker dospe vlak v Gorico razmeroma zgodaj, pojdejo lahko romarji brez večjega napora peš iz Gorice na Sv. Goro. Proti doplačilu pa se bodo lahko poslužili tudi avtobusa.

Od Sedla dalje se napotijo romarji v procesiji proti Marijinemu svetišču. Medtem jih romarji s prvega vlaka na avtobusih dohitijo in se jim pridružijo, nakar bodo imeli oboji skupno pobožnost po zgoraj opisanem sporedu.

Povratek v Gorico zopet peš. Tu ob 12 kosilo, ob 2 pa odhod z vlakom, ki dospe na Jesenice ob 18,15, v Kranj ob 19,37, v Ljubljano pa ob 20,33.

Izrecno se povdarja, da bo ta vlak vozil samo do Gorice. Romarji z Gorenjskega, ki si žele ogledati tudi Trst, se morajo poslužiti prvega vlaka.

STROŠKI

Od domače postaje do Bistrice — Bohinjsko jezero si kupi vsak romar sam nedeljsko povratno karto (iz Ljubljane stane 42.- din, iz Kranja 30.- din, od Jesenic 15 din).

Potni list in vožnja iz Bohinjske Bistrice v Gorico ter nazaj stane **45.- din.**

Hrana II. razreda (za večerjo v soboto golaž s kruhom, v nedeljo za zajtrk kava s kruhom in za kosilo zakuhana juha s kruhom) stane **18.- din**; hrana I. razreda (v nedeljo za kosilo še prikuha s pečenko) pa **35.- din.**

Doplačilo za avtobus iz Gorice na Sv. Goro in nazaj znaša **18.- din.**

Romarji, ki se na Sv. Goro in nazaj ne nameravajo peljati z avtobusom, si ne morejo naročiti hrane ne I. ne II. razreda; zato naj vzamejo za oba dneva jesti s seboj!

Prenočišče na postelji stane 20.- din.

Drugo romanje 26. in 27. avgusta

Romarski vlak odpelje iz Ljubljane v soboto ob pol 3. Prikladen je zlasti za Ljubljančane, ki so predpoldne še v službi; pa tudi za romarje iz krajev ob železniški progi od Zidanega mosta do Ljubljane in od Ljubljane do Rakeka.

Vlak vozi skozi Postojno in Nabrežino naravnost v Gorico; le v Redipulji postane za pol ure, da si romarji lahko ogledajo veliko vojaško pokopališče.

Po prihodu v Gorico bo večerja; zatem se romarji z avtobusi odpeljejo do Sedla na Sv. Gori, odkoder se razvije lurska procesija proti svetišču. Tu se bo vršila pobožnost več ali manj po istem sporedu, kot pri prvem romanju.

V nedeljo okrog 2 popoldne **odpelje vlak** iz Gorice v Trst; tu ogled akvarija, vožnja s parnikom po morju in večerja.

Odhod iz Trsta ob pol sedmih.

Povratek v Ljubljano ob 23,10, tako da imajo romarji zvezo z nočnim vlakom do Zidanega mosta (odhod ob 23,22) in do Jesenic (odhod ob 23,40).

STROŠKI

Od domače postaje do Rakeka kupi vsak romar sam nedeljsko povratno karto; (od Ljubljane do Rakeka stane 24.- din).

Potni list, vožnja z Rakeka v Gorico in Trst ter nazaj, vožnja z ladjo po morju in z avtobusi do Sedla na Sv. Gori ter nazaj stane 90.- din.

Hrana II. razreda (dvakrat za večerjo golaž s kruhom, v nedeljo za zajtrk kava s kruhom ter za kosilo zakuhana juha in kruh) stane 30.- din; hrana I. razreda (v nedeljo za kosilo prikuha s pečenko, ostalo kot v II. razredu) pa 48.- din.

Prenočišče na postelji stane 20.- din.

Prijave

Prijaviti se je najkasneje do 1. avgusta Salezijanskemu zavodu na Rakovniku, Ljubljana 8. V prijavi je navesti ime in priimek, ime očeta in matere ter materino dekliško ime; poklic; dan, mesec in leto rojstva; rojstni kraj, pristojno občino in natančen naslov. Priložiti je dve sliki v velikosti 4 x 6 cm. Hkrati s prijavo je treba poslati tudi denar. Prijave brez denarja in slik se ne sprejemajo. V prijavi je tudi navesti, s katerim vlakom želi kdo potovati.

Ni potrebno, da se romarji naročijo na hrano in plačajo prenočišče na postelji. Celo zaželeno je, da prinesejo hrano s seboj in da noč prebijejo v svetogorskem svetišču.

Državni uradniki morajo poslati poleg tega še dovoljenje banske uprave. Kdor bi pred 1. avgustom svojo prijavo preklical, dobi povrnjen ves denar; kdor bi jo preklical po 1. avgustu, se mu odtrga din 15.

*Štiri sto let na Skalnici,
Marija, rod te naš časti,
štiri sto let v obilosti
delila si mu milosti —*

*o daj, usliši prošnji glas,
še v ta pretežki, bridki čas
obrani nas, ohrani nas,
da bomo vse do konca dni,
Marija, tvoji romarji.*

SLAVNOSTNA MARIBORSKA ŠTEVILKA

A. A.

FANTOV JULIJ

Slovensko ime za julij je mali srpan, mesec, ko se začneja žetev. Vprašajmo se, je li tudi duhovna setev ob zgledu svetnikov rodila kleno zrnje za nebeške žitnice? Letošnji julij bo v Ljubljani od 25. do 30. svetovni kongres Kristusa Kralja.

1. Jezusova Rešnja Kri, vino, ki iz njega brsté in se z njim krepé poštene in ljubeče duše v sv. obhajilu.

2. Obiskovanje Marijino, ko je Marija ob snidenju z Elizabeto zapela: »Moja duša povelíčuje Gospoda... zakaj, glej, odslej me bodo blagrováli vsi rodovi.«

4. Urh, avgsburški škof, umrl l. 973. v starosti 83 let, je prvi svetnik, ki je bil l. 993. na slovesen način proglašen za svetnika.

5. Ciril in Metod, slovanska apostola in zaščitnika Apostolstva svetega Cirila in Metoda za zopetno združenje pravoslavne cerkve s katoliško. Ali poznamo in beremo glasilo »Kraljestvo božje«?

9. Kraljica miru je Marija. Toplo ji priporočimo sedanje težavno delo državníkov za mir.

12. Mohor in Fortunat, mučenca v Ogleju, od koder je med Slovence prihajala luč svete vere. Zato sta tudi patrona slovenske knjižne družbe, ki kot Mohorjeva družba že 80 let med nas širi luč prosvete, združeno z lučjo vere. Ali si naročnik Mohorjevih knjig?

15. Henrik I., cesar — na Pohorju je njegova božja pot Sv. Arah — je okoli l. 1000. z ženo Kunigundo (god 3. marca) podaril Škofjo Loko, Bled, Pokljuko in Jelovico trajzinškemu in briksenškemu škofu. — Vladimir, krščen l. 987., je kot ruski knez skončal veliko delo pokristjanjevanja Rusije. Začela ga je sv. Olga. Odréšenik sveta, reši Rusijo za Boga!

18. Kamil, patron bolnikov, je ustanovil red za nego bolnikov in jim sam stregel 40 let. Umrl je l. 1614.

19. Vincencij Pavelski, ustanovitelj lazaristov in družbe usmiljenk. Umrl je l. 1660.

20. Tomaž Mor, kancler angleškega kralja Henrika VIII., zgled zvestobe. Zanj je kot mučenec dal svojo glavo l. 1535.

25. Jakob starejši je prvi med apostoli za vero dal življenje.

26. Ana, Marijina mati, patrona naših mater.

31. Ignacij Lojolski, ustanovitelj jezuitov, ki so branili katoliško vero pred napadi protestantov. Umrl je l. 1556.

Janko Mernik:

Mlademu vladarju . . .

Pred seboj na mizi gledam tvojo sliko, mladi naš vladar.

Ali niso nekam v daljo ti zasanjane oči?

Ali ni obraz ti zaskrbljen in tožen tvoj izraz?

Ah, zakaj, saj tvoj obraz bi biti moral jasen kakor majski cvet . . .

*Ne vem,
a slutim, da je
preko gričev in polj,
preko hribov in meja,
preko silnega Balkana,
preko jasnega Jadrana
tožni tvoj pogled uprt.*

*Tja daleč, kjer na francoskih tleh
izdihnili blagi oči tvoj v najlepših dneh
je svojo dušo v žrtev domovini.*

*Ne vem;
mar v duhu gledaš čez mejé,
kako orožje žvenketa,
kako glas strojnic prasketa,
kako drvi tja v šir in dalj
usodne vojne težki val?
Morda pa to vznemirja tvoj obraz?*

*Ne boj se, mladi naš vladar, na vsak udar
žrtvujemo srce, ljubezni dar, za te,
za našo milo, drago domovino!*

*Saj veš, o kralj, da mi,
slovenski fantje, temelj biti hočemo države,
da smo slovenski fantje roda našega stebri,
da smo slovenski fantje tebi, kralju svojemu, zvesti
vedno in vsekdar
in da z udarom poplačujemo udar,
s trdimi dejanji, ne z besedo prazno!
Slovenski fantje,
mi branili bomo tebe, narod svoj in domovino,
kraljevino našo troedino!*

Bratje, vsi v Maribor!

Slavnostna številka

Zopet slavi naša slovenska fantovska organizacija svoje veliko slavje. To pot v obmejnem mestu Mariboru. Veliki dnevi bodo tam v dneh od 29. junija do 2. julija letošnjega leta. In tem dnevem je predvsem posvečena ta slavnostna številka.

Obmejni Maribor! Važno in zgodovinsko slovensko mesto! Vso njegovo zgodovinsko, gospodarsko, organizacijsko in kulturno-prosvetno važnost spoznate, dragi bratje, iz številnih člankov, ki so v ti slavnostni številki, pa prav tako iz slik, ki lepo ponazorjujejo članke same. Naša slovenska fantovska organizacija je važnost tega našega obmejnega mesta zmerom cenila, saj se je že mnogokrat zatekla vanj s svojimi lepimi in mogočnimi prireditvami, da se spomnim samo velikega tabora v Mariboru leta 1920. In tudi ob svojem poživiljenem delu v javnosti se je takoj za Ljubljano, kjer je bil lansko leto nadvse veličasten tabor, spomnila na prestolico slovenske štajerske, na Maribor, da tako dokaže, da zmerom misli na ves slovenski svet, na vse naše kraje in na ves slovenski narod!

Zopet se bodo zbirale mogočne reke naših fantov in deklet, zopet se bodo merili v tekmah naši tekmovalci — to pot v Mariboru. Pa ne samo člani naše fantovske in dekliske organizacije, ves slovenski katoliški svet se bo zopet zbral in pokazal vsemu svetu, da smo, da živimo, da delamo. Štiri polne dni bodo delali naši fantje, naša dekleta, naši izobraženci; vrstile se bodo telovadne in tekmovalne točke druga za drugo, vrstila se bodo predavanja, vse pa bo zaključil skupni telovadni nastop.

Nihče izmed nas, fantje, ne sme zamuditi teh slavnostnih dni v naši slovenski obmejni prestolici! Vsem nam, bratje, mora biti letos prav Maribor nadomestilo za zlato Prago, kamor pač ne moremo pohiteti, ker je bil velik tabor na Češkem zaradi posebnih prilik odpovedan. Zato pa vsi tembolj navdušeno in s tem večje vnemo na tabor v Maribor! Nikomur ne sme biti žal truda in naporov in stroškov, saj bo vse to namenjeno dobri stvari, naši slovenski katoliški stvari, in bo tako poživilo našo slovensko katoliško skupnost.

Bratje, vsi v Maribor! »Kres« pozdravlja te prelepe dni in želi, da bi Bog blagoslovil vse naše delo tamkaj in še v bodoče!

Mladinski tabor v Mariboru

od 29. junija — 2. julija 1939.

S p o r e d :

Tekme. 29. junija od 9—13: Tekme za prvenstvo posameznikov v dvanašteroboju in deseteroboju na prostoru SK železničarja. Istočasno na Mariborskem otoku plavalne tekme za člane, članice, mladce in mladenke.

29. junija od 4 pop. dalje: Tekme za prvenstvo posameznikov.

30. junija od 9—12: Tekme za prvenstvo posameznikov. Istočasno lahkoatletske tekme posameznikov članov in mladcev ter štafet, tekme v odbojki članov in mladcev, tekme za prvenstvo seniorjev in tekme članic za prvenstvo posameznic v mešanem peteroboju.

30. junija popoldne: Tekme vrst članov višjega oddelka, tekme mladcev posameznikov v

mešanem deseterboju, lahkoatletski peterboj članov posameznikov za prvenstvo ZFO, lahkoatletske tekme članov, mladev in štafet, odbojka članov, mladev, članic in mladenk.

1. julija od 7—12: Tekme vrst članov in članic, finalna tekmovanja v odbojki članov, članic, mladev in mladenk.

2. julija popoldne pri glavnem nastopu finalna tekmovanja 4X100, švedskih štafet in olimpijskih štafet.

Glavni prireditveni dan.

(2. julija 1939.)

Ob 830 spreved. Razpored spreveda bo naslednji: konjenica, prapori, predsedstvo (odbor ZFO, odbori vseh štirih podzvez in pripravljalni odbor), vzorna vrsta ZFO, častna četa, člani v krojih, mladi v telovadnih oblekah, predsedstvo ZDK s svojimi prapori, članice v krojih, mladenke v krojih, člani, mladi, članice in mladenke v civilu z znaki, narodne noše po pokrajinskih skupinah in za zaključek četa članov v krojih. Vmés bodo razporejene godbe, fanfare in trobentaški zbori. V vsakem gornjih oddelkov pa bo razpored naslednji: najprej članstvo ljubljanske, potem novomeške, za njo celjske in končno mariborske podzveze. **Začetek zbiranja za spreved ob 7.30, začetek spreveda ob 8.30!** Spreved krene po naslednjih ulicah: Kolodvorska ulica, Aleksandrova cesta, Trg svobode, Grajski trg, Vetrinjska ulica, Glavni trg, (defile pred magistratom); državni most, Kralja Petra trg, Dvorčakova ulica, Ob železnici, Tržaška cesta, igrišče SK Železničarja.

Po sprevedu skupna sveta maša z ljudskim petjem.

Pele se bodo naslednje pesmi: 1. Jezus naj živi, 2. Lepa si, lepa si, Roža Marija, 3. Zdaj bomo videli Boga resničnega in 4. Povsod Boga. Pripravljalni odbor je v vse fare poslal partiture teh pesmi, da bi se jih mogli naučiti. Gre predvsem za pesmi »Zdaj bomo videli« in »Jezus naj živi«, ker se bosta ti pesmi tokrat prvič ljudsko peli.

Ob 8 popoldne na igrišču Železničarja javni telovadni nastop.

Poleg teh glavnih organizacijskih prireditvev bodo še:

V soboto 1. julija zvečer v narodnem gledališču telovadna akademija.

V petek 30. junija in v nedeljo 2. julija zvečer bo Ljudski oder v Mariboru imel slavnostni predstavi Miklove Zale v narodnem gledališču. Slomšekova družina v Mariboru pa bo priredila v soboto 1. julija zvečer procesijo z baklami na Slomškov grob, kjer bo kratka cerkvena slovesnost.

STANOVSKA ZBOROVANJA PROSVETNE ZVEZE:

Ob priliki mladinskega tabora v Mariboru priredi Prosvetna zveza v Mariboru svoja stanovska zborovanja po sledečem sporedu:

I. Dijaki in izobraženci: dne 30. junija ob 10 v Karlinovi dvorani (Dijaško semenišče, Koroščeva ulica 12.)

1. Kristus, naš voditelj, dr. Capuder.
2. Naša mladina — naš narod, dr. Korošec.
3. Totalitarna družba in krščanstvo, dr. Ahčin.

II. Učitelji: dne 30. junija ob 3 popoldne v Karlinovi dvorani (Dijaško semenišče, Koroščeva ulica 12.)

1. Slomšek in sodobni učitelj, dr. Brumen.
2. Vzgojna naloga sodobne vaske in mestne šole, dr. Ozvald.
3. Učitelj — posredovalec verskih vrednot, Tersglav.

III. Kmeti: dne 1. julija ob 10 v Karlinovi dvorani (Dijaško semenišče, Koroščeva ul. 12.)

1. Duševni temelji slovenskega kmetkega doma, dr. Hohnjec.
2. Ali čuva današnji kmet svojo stanovsko samoniklost, dr. Sušnik.
3. Izobražen kmetki fant — izobražen kmetki gospodar, Geratič.
4. Glavni pogoji gospodarskega napredka kmetkega stanu, dr. Lavrič.
5. Izseljensko vprašanje, K. Zakrajšek.

IV. Obrtniki: dne 1. julija ob 10 v dvorani Ljudske univerze, (Slomškov trg.)

1. Dobre obrtniške družine — podlaga obrtniškega blagostanja, Žebot.
2. Kako obnoviti rokodelsko stanovsko omiko, Fink.
3. Življenska skupnost mojstra, pomočnika in vajenca, P. Gosar.

V. Delavci: dne 1. julija ob 3 popoldne v dvorani Ljudske univerze, (Slomškov trg.)

1. Duševna stiska industrijske delavske družine, Oberžan.
2. Delavci, pionirji bodoče industrijske stanovske omike, Dvornik.
3. Stanovska vzgoja delavske mladine, Preželj.
4. Socialni in gospodarski položaj slovenskega delavca, Smersu.
5. Pomen strokovne organizacije, P. Rozman.

Tudi Zveza dekliških krožkov bo imela zborovanje za dekleta, in sicer v soboto, 1. julija dopoldne ob 10 v dvorani č. šolskih sester v Samostanski ulici.

Katoliške prosvetne organizacije v Mariboru

Dr. J. Rihter, predsednik pripravlj. odbora.

Ta združuje vsa prosvetna društva, ki delujejo na ozemlju lavantinske škofije. Poleg te prosvetne centrale delujejo po mestnih in okoliških župnijah prosvetna in izobraževalna društva, poleg teh pa je najbolj agilno pevsko društvo »Maribor«. Ta uživa v vrsti mariborskih pevskih društev zavidljiv ugled radi svojih dovršeno naštudiranih pevskih koncertov. Dalje še **Ljudski oder**, ker opravlja tudi posle centrale Zveze ljudskih odrov pri Prosvetni zvezi.

Razveseljiv je razvoj fantovske in dekliške organizacije v Mariboru. Kmalu po vojni sta se obe organizaciji lepo razvili, vendar je temu sledil občuten padec; le dijaška orlovska organizacija se je krepko držala. Nov dvig se je pričel z ustanovitvijo fantovskih odsekov. Ta ima zdaj v Mariboru kar šest odsekov, pa tudi vse okoliške župnije imajo svoje odseke. Tudi dekliška organizacija ima v Mariboru svojo centralo v Zvezi dekliških krožkov s sedežem v Mariboru in se lepo razvija. V Mariboru samem sta dva krožka, krožki pa so ustanovljeni tudi v okoliških župnijah.

V zvezi z dekliško organizacijo je predvsem treba omeniti tudi versko in socialno ustanovo katehistinj, ki so se naselile v škofijskem dvorcu Betnava v bližini Maribora. Katehistinje opravljajo ne le v Mariboru in po njegovih predmestjih, marveč tudi po drugih župnijah lavantinske škofije važno versko-socialno delo, vodijo Dekliško katoliško akcijo in v versko — prosvetnem pogledu tudi Zvezo dekliških krožkov v Mariboru.

V zadnjih dveh letih se je mladinska organizacija v Mariboru toliko dvignila kakor še nikoli poprej. Ravno zato pa Mariboru tako zelo pri-

Maribor je bil že pred svetovno vojno važno središče katoliških prosvetnih organizacij, zlasti od l. 1901. naprej, ko je dr. A. Korošec s svojimi sodelavci dr. J. Hohnjecem, Francem Gomilškom in sedaj že pokojnim Evaldom Vračkom začel snovati fantovsko in dekliško organizacijo ter izdajati glasilo »Naš dom«, ki je v najkrajšem času dosegel naklado 25.000. Še pomembnejši je Maribor postal, ko je bil najprej osnovan Pododbor Krščansko socialne zveze za Štajersko, pozneje pa na dr. Krekov predlog samostojna Krščansko socialna zveza, predhodnica današnje Prosvetne zveze. Vkljub vsemu se v Mariboru samem razen prosvetnih central pred vojno ni mogla učinkovito razpresti naša prosvetna in mladinska organizacija. Šele po vojni, zlasti pa v zadnjih letih, so se katoliška prosvetna in mladinska društva lepo razširila.

Najvažnejša prosvetna organizacija v Mariboru je Prosvetna zveza.

manjkuje društvenih in športnih prostorov. Maribor še sedaj nima svojega lastnega prosvetnega doma. Zato pa se je v zadnjem času začela akcija, da bi se v Mariboru zgradil dovolj velik in vsem športnim potrebam ustrezajoč stadion. V ta namen se je ustanovila Stavbna zadruga Stadion in je izdelala potrebne načrte, zbrala pa že tudi nekaj sredstev. Vse priprave se že bližajo koncu in je upati, da bo mogoče v najkrajšem času pričeti z zidanjem stadiona; to bo za mariborske mladinske organizacije neprecenljivega pomena.

Odrto je le še vprašanje prosvetnega doma. Kadar bo tudi to vprašanje rešeno, bodo mariborska katoliška prosvetna in mladinska društva še bolj kakor doslej mogla iti krepko na delo, saj je to toliko bolj potrebno, ker je Maribor važno kulturno središče Slovencev ob severni meji.

Znanstvene, kulturne in prosvetne ustanove Maribora

Med najpomembnejšimi znanstvenimi ustanovami ne le v Mariboru, ampak v Sloveniji sploh, je brez dvoma *Zgodovinsko društvo v Mariboru*. Za njegovo ustanovitev je dal iniciativo nedavno umrli prelat in bogoslovni profesor dr. Fran Kovačič, prezaslužni znanstveni in narodni delavec v Mariboru. Društvo je bilo ustanovljeno že l. 1903.; njegov prvi predsednik je postal Matej *Slekovec*, njegov naslednik pa je bil dr. Kovačič; ta je ostal predsednik vse do svoje smrti.

L. 1905. je društvo pričelo izdajati svoje znanstveno glasilo »*Časopis za*

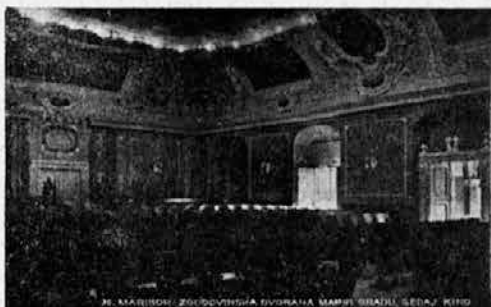

619 Maribor, Promenada

Francišškanska cerkev v Mariboru.

Mariborska stolnica.

Maribor: Pogled v grajsko dvorano.

Mariborski grad. V njem je sedaj nameščen pokrajinski muzej.

zgodovino in narodopisje; ta list še danes izhaja in je zbral okoli sebe odlične slovenske znanstvenike.

V zvezi z Zgodovinskim društvom je nastal v Mariboru tudi današnji *Banovinski arhiv*. Zgodovinsko društvo je kmalu pričelo zbirati arhivalije; te so se vedno bolj množile tako, da so se slovenski znanstveniki mogli kaj kmalu otresti odvisnosti od nemškega arhiva v Gradcu. Prav tako pa je iz Zgodovinskega društva nastala in zrasla najpomembnejša znanstvena ustanova v Mariboru — *Študijska knjižnica*; ta hrani v svojih predalih znanstvene knjige velikanske vrednosti. Sedaj ima knjižnica okoli 35.000 zvezkov; med njimi so redkosti velike vrednosti.

Tudi *Mariborski pokrajinski muzej* je v letošnjem letu v starem mariborskem gradu dobil take prostore, kakor jih ima malokateri drug muzej. To zopet priča o velikem smislu mariborske mestne občine za kulturne potrebe. Občina je dala grad in sredstva na razpolago, da je zrasel muzej iz Zgodovinskega društva. To društvo pa je tako postalo matica dolge vrste znanstvenih ustanov v Mariboru. V Mariboru je sicer že prej bil ustanovljen muzej, vendar so v muzejskem društvu prevladali Nemci. Zato so si Slovenci v Zgodovinskem društvu pričeli polagoma snovati svoj muzej v Narodnem domu. Po prevratu je Slovensko muzejsko društvo prevzelo prejšnji nemški mestni muzej.

Krivično bi bilo, če med zaslužne znanstvene ustanove v Mariboru ne bi šteli tudi mariborskega *bogoslovja*; to bo prav letos obhajalo osemdesetletnico, ko ga je škof Slomšek ustanovil. Mariborsko bogoslovje je dalo iz vrst svojih profesorjev in gojencev dolgo vrsto znamenitih slovenskih znanstvenikov, med njimi prelata dr. Fr. *Kovačiča*, umrlega umetnostnega zgodovinarja dr. *Stegenška*, dr. *Lukmana*, dr. *Slaviča*, dr. *Hohnjeca*, dr. *Jeraja*, dr. *Aleksiča* in druge. Že l. 1897. so profesorji tega bogoslovja začeli izdajati »*Voditelja v bogoslovnih vedah*«. To je bil prvi slovenski list te stroke. Poseben kulturni pomen ima bogoslovje v tem, da je znanstvenikom omogočilo znanstveno delo, *Voditelja* pa v tem, da je znanstvenike navajalo k znanstvenemu pisanju v slovenskem jeziku. To je bilo za takratne čase izrednega pomena, če pomislimo, da je takrat slovensko izobraženstvo govorilo in pisalo predvsem nemški.

Odlična mariborska kulturna ustanova je *Narodno gledališče*, ker ima spričo bližnje narodnostne meje še prav poseben narodnostni pomen, saj je bilo v zgodovini že neštetokrat izpričano, v koliki meri pomaga umetnost izoblikovati narodni obraz. Danes je Mariborsko gledališče kulturna ustanova razmeroma visoke umetniške višine, a bi se še dala dvigniti, če bi gledališče imelo dovolj finančnih sredstev. Mestna občina in banovina za to gledališče razmeroma mnogo žrtvujeta. Če bi tudi država dala kaj več sredstev, bi se moglo gledališče umetniško še mnogo bolj dvigniti.

Maribor kljub temu, da ima razmeroma malo do kraja izoblikovanega meščanstva, slovi kot važno kulturno-glasbeno središče. Poleg tega daje mariborsko gledališče tudi kvalitetno operne predstave, ima vrsto glasbenih društev; med njimi je pač najpomembnejša *Glasbena Matica* s svojo glasbeno šolo. Iz nje je izšel že marsikdo, ki je v slovenskem glasbenem ustvarjanju zelo pomemben.

Razumljivo je, da je Maribor po svojih šolah za Ljubljano na prvem mestu, saj ima *tri srednje šole, učiteljske, trgovsko akademijo, več meščanskih šol in vrsto ljudskih šol*. Poleg teh sta omembe vredni *Banovinska vinarska in sadjarska šola in Državna nižja gozdarska šola*. Ta je poleg enake šole v Sarajevu edina tovrstna šola v Jugoslaviji.

Ta kratek pregled znanstvenih, kulturnih in prosvetnih ustanov kaže, da je v Mariboru kulturno življenje močno razvito in da je Maribor v dobršni meri oskrbljen z vsem, kar kot drugo slovensko središče potrebuje, da more opravljati prevažne kulturne naloge na severni narodni in državni meji.

Polda Tone:

Naš dan

(Ob mariborskih slavnostih)

Plaz na pobočju . . .	Fantje! Gedeonci smo mi.
Tok močnih teles —	S trobento in baklo naprej,
slabiča ni vmes —	za Kristusa Kralja in narod!
se lije v areno. —	Gospod nam sovražnika v roke je dal
Stadion poln . . .	in danés ga bo prav po nas pomandral.
Vsak trepeta	Brez meča, brez bojov krvavih,
pred reko moči,	brez stisnjenih, jeznih pesti,
ki konca ji ni. —	brez madeža naše vesti . . .
Rezko povelje . . .	Gospod se boril bo za nas.
Morje teles se razlija	S trobento dobre besede oznanjajmo vsem:
in združeno zopet zavija,	»Na vojsko za Kristusa Kralja in narod!«
da zemlja brni in se trese. —	Mi vsi pa bodimo le plamenica,
Zaprta so vrata . . .	z dobrim zgledom svetla vodnica.
Bog živi! Bog!	Fant! Trobento in baklo
Kot svetopisemski Gedeon vstal bi pred	in brž na okope!
nami,	Na ustih nasmeh,
klic zmagoslavni zaplava v nebo:	a v srcu ponos!
Bog živi! Bog!	Naš pa letos je klic:
	»Bog živi! Bog!«

Maribor v preteklosti

Izkopanine v Hompošu pod Pohorjem, Kamnici pri Mariboru in pod Kalvarijo pričajo, da je v bližini današnjega Maribora človek živel že v prazgodovini. V tistih časih se je struga reke Drave močno spreminjala ter se selila od severa proti jugu. Zato se je človek naseljeval predvsem na obronkih višin ob obeh bregovih Drave, da ga vode in spreminjajoče struge niso ogražale.

Na današnjih dravskih bregovih se je človek naselil šele v rimski dobi, kar potrjujejo Baumgartnerjeve izkopanine v bližini Drave vzhodno od dravskega mosta. Te male izkopanine so tudi edini dokaz za naselitev v rimski dobi in se seveda ne dajo prav nič primerjati z bogatimi najdbami, n. pr. v Celju in Ptujju; to bi pričalo, da je se-

lišče na sedanjem teritoriju Maribora v rimski dobi bilo majhno in neznatno in da v rimski dobi današnji Maribor ni imel vidnejše vloge. Pomembnejša je bila mariborska okolica, zlasti Dravsko polje. Večja in pomembnejša selišča na današnjem Mariboru se ob bregovih Drave začnejo razvijati šele v srednjem veku, v novem veku pa se začne vpliv Maribora širiti daleč v okolici, torej prav nasprotno kakor v starem veku, ko je okolica vladala nad zemljišči sedanjega mesta.

Politični, prometni in gospodarski pomen mariborske vasi je pričel rasti po l. 1192., ko je dolnja štajerska marka postala babenberška. Ekspanzija Babenberžanov je šla od severa proti jugu k Jadranskemu morju, s tem pa je porasel tudi pomen Maribora kot lahek prehod preko Drave. Maribor je bil za Babenberžane toliko večjega pomena, ker

Maribor: Mestni magistrat.

Maribor: Stari mestni stolp ob Dravi.

je bil Ptuj last solnograških nadškofov, s katerimi so se Babenberžani bojevali za premoč nad Dravskim poljem.

Mariborska vas, pod vzhodjem mariborskega gradu na Počehovskem bregu, ki ga zgodovina prvič imenuje l. 1147., je v ti dobi pričela razmeroma naglo rasti. L. 1209. postane Maribor trg z velikimi pravicami.

Sredi XIII. stoletja je Maribor postal mesto. To se je začelo bolj razvijati zlasti, ko je prešlo v last Habsburžanov. Pravice Maribora so postajale vedno večje in tako je Maribor kmalu prevladal nad Ptujem. V 14. stoletju je bil Maribor gospodarsko že toliko močan, da si je postavil mestno obzidje, ki je bila obenem mestna politična meja. V obzidani in utrjeni Maribor se je kmalu začela seliti okoliška svetna in cerkvena gospodstva, tako da postane Maribor poleg gospodarskega tudi cerkveno in upravno središče. Lastniki gradu na Piramidi se preselijo v mesto ter postavijo nov grad, sedanji mestni grad na Grajskem trgu. Že v XIV. stoletju se začnejo razvijati mariborska predmestja: graško, magdalensko in koroško. V petnajstem stoletju se prične razvijati tudi kulturno življenje; o tem pričajo kiparji in slikarji med mariborskimi obrtniki. V narodnostnem pogledu je bil Maribor mesto z mešanim nemškim in slovenskim življenjem. Pod vplivom velikih privilegijev je srednjeveški Maribor cvetel. Z zatonom srednjega in z nastopom novega veka pa prične Maribor propadati, ker je tudi Ptuj

prišel pod oblast Habsburžanov. Za gospodarski propad Maribora pa je bilo pomembno tudi to, da Mariborčani sami, ko so bili izgnani židje, niso znali obdržati mednarodnih trgovskih vezi in da se niso znali prilagoditi duhu novega časa, ki je mestne privilegije vedno bolj črtal in gospodarsko življenje pustil svobodnemu razvoju.

Nov razmah Maribora se prične v XVIII. stoletju. Cesar Karl VI. je v ti dobi zgradil cesto Dunaj — Trst preko Maribora, Tako pridobi z njo Maribor zopet značaj osrednjega trgovskega križišča ob drugi važni cesti, ki je vodila iz Koroške na Dravsko Polje. Z oživiljeno trgovino se prične razvijati tudi novo obrtniško življenje, mesto pa pridobi tudi z ustanovitvijo upravnega okrožja, katerega sedež je bil v Mariboru. Razvijati se začne tudi kulturno življenje. Jezuiti ustanovijo l. 1758. gimnazijo. Zanimivo je, da so se v tem času v Mariboru pojavili tudi prostozidarji, ki so se zbirali pod nekim Radepijem v gostilni pri Jelenu v današnji Jurčičevi ulici. V dobi Napoleonovih vojsk nastane v Mariboru zopet gospodarski zastoj in traja vse do dobe železnic, ki so tudi v Mariboru povzročile popoln preobrat. L. 1846. je bila zgrajena južna železnica, l. 1863. pa koroška. Obe sta Mariboru dali novega pogona in razmaha. Pomen železnic za Maribor priča dejstvo, da je Maribor v času po zgraditvi železnice do danes na prebivalstvu porasel za dvanajstkrat v primeri s prebivalstvom pred zgraditvijo železnice, Ptuj pa n. pr. v istem času le za dva do trikrat. L. 1851. so se mestu priključila dotakratna predmestja, od katerih sta zlasti magdalensko in meljsko mnogo pridobili z zgraditvijo železniških postaj.

V XIX. stoletju je imel Maribor močno vojaško garnizijo s pehoto, konjenico, topništvom in vojaško realko, gimnazijo, realko, dve učiteljskišči, sadjarsko in vinarsko šolo, bogoslovje in vrsto ljudskih in strokovnih šol. Poleg vojske in šolstva je Maribor v drugi polovici 19. stoletja dobil vrsto prometnih, upravnih in sodnih uradov.

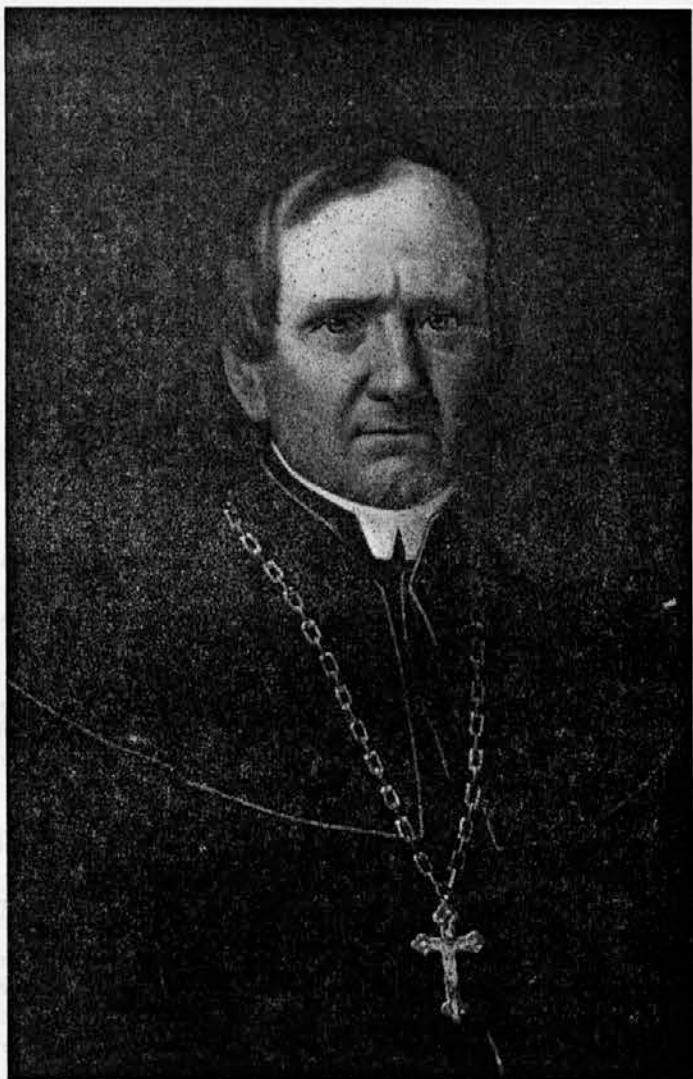
V naši slovenski politični zgodovini Maribor vse do l. 1848. ni bil velikega pomena, pa tudi kulturno za Slovence ni mnogo storil. Popolnoma pa se je položaj v narodno kulturnem in narodno-političnem pogledu spremenil, ko je Slomšek v Mariboru l. 1859. ustanovil lavantinsko bogoslovje, s katerim se je duševno in politično središče štajerskih Slovencev preselilo iz Gradca v Maribor. V političnem življenju je Maribor kmalu postal važen činitelj proti slovenskemu provincializmu in postavil zahtevo po odcepitvi slovenske štajerske od Gradca in zahtevo po zedinjeni Sloveniji. Iz Maribora so bili organizirani prvi tabori, ki so izzveneli v zahtevi po zedinjeni Sloveniji. V ti dobi dobi Maribor prve slovenske politične liste, razvijati se začne samostojno slovensko kulturno življenje. Maribor daje iniciativo ustanavljanju zadrug in političnih organizacij. Maribor postane središče narodno obnovitvenega dela na slovenskem štajerskem in si zagotovi politično vodstvo vseh štajerskih Slovencev. Kulturni in zlasti politični pomen raste tem bolj, kolikor bolj se bližamo svetovni vojni in prevratu, ko so mariborski politični delavci v nemajhni meri prevzemali vodilno vlogo v celotnem slovenskem političnem življenju. V katoliškem kulturnem in političnem življenju je postal Maribor važno slovensko središče z nastopom dr. Korošca in njegovih sodelavcev. Ti so na štajerskem izvršili ločitev duhov in izvedli kulturno, politično in gospodarsko organizacijo katoliških štajerskih Slovencev, ko so ustanovili Kmečko zvezo, Zvezo mladeniških in dekliških zvez in ko je Maribor pričel pod dr. Koroščevim uredništvom izdajati »Naš dom« in ko se je pozneje ustanovila samostojna Krščansko socialna zveza za Štajersko. Ta organizacija je privedla Maribor v Jugoslavijo.

Janko Mernik:

Našemu Slomšku . . .

*Drag nam je nate spomin
in sveti so tisti nam kraji,
kjer hodil in delal si ti,
vodnik naš, zelenega Štajerja sin.*

*Temelj postavil si naši kulturi,
ledino oral in v brazde sejal si
sočnata zrna slovenske besede
in dramil nas ob dvanajsti uri*

*Bog naj ohranja med nami
nate hvaležen spomin!
Bog naj zaneti med nami
baklo iz davnih temin,
da v srcih bo mrzlih prižgala
ljubezen do naše besede,*

*da v dušah bo vseh poiskala
vsak drobec slovenske zavesti,
da bomo v svetlobi hodili,
kakor od tebe žari,
da bomo besedo ljubili,
katere učil si nas ti!*

Ethin Bojc:

Delajmo v duhu škofa Slomška!

L. 1800. nam je naklonilo dva velikana našega narodnega duhá: pesnika Franceta Prešerna pa duhovnega vodnika Slomška. Prvi se je iztrgal čarobni Gorenjski in njeni »okolici raja« in se pognal s svojimi umetniškimi pesnitvami na vrh Parnasa ter tako dvignil našo besedo do svetovne višine in veljave, njegov drug Slomšek pa se je izvil živahnim štajerskim gričkom in opravil veliko prosvetno delo med našim preprostim ljudstvom,

**Za Slomškovo
beatifikacijo.
Iz Slomškovih dni
v Mariboru,**

Slomška je poklical sam Bog in ga izbral za svojega zvestega služabnika in vrednega pomočnika. Že zgodaj je zrastle v njem ljubezen do materine besede in ni ugasnila nikoli, ampak gorela v njem s tolikim plamenom, da je razsvetljevala ves tedanji slovenski svet in vžgala lepo vrsto kulturnih delavcev. V moč materine besede je bil Slomšek tako prepričan, da je oslonil na to svojo veliko in živo kulturno vero, ki se mu je tako lepo ujemala s krščanstvom, vso svojo gigantsko borbo za njeno svobodo in njene osnovne pravice v javnosti, zlasti v šoli. Zaradi te svoje narodne usmerjenosti so ga večkrat tožili nemškutarji avstrijski vladi, da je prišel tudi v strogo preiskavo kot škof, a se je možato postavil z vsem svojim ugledom za učenje materinščine v osnovni šoli.

Neumorno je poučeval, pisal knjige in berila, pesnil in urejeval »Drobtinice«. Koliko naporov ga je stala samo ustanovitev Mohorjeve družbe! Podpiral je čitalnice in druga izobraževalna društva ter kulturne, zlasti šolske in dijaške ustanove. Mnogo je prevajal in zelo spretno presajal na naša tla, kar je našel dobrega drugje. Zlasti pa je znan po nedeljskih šolah, ki jih je gojil in pospeševal v narodnem jeziku in duhu in za ta namen napisal čitanko »Blaže in Nežica v nedeljski šoli«. Ta še danes priča o velikem pedagogu, ki smo ga imeli v Slomšku. Postal je za neko dobo tudi ministrski svetovalec za naše šolske razmere in zato je tedanje šolstvo pri nas zadobivalo slovensko lice. Večno pa mu bomo šteli v hvalo njegovo zgodovinsko odločilno dejanje, ko je prestavil

**Dr. Korošec
je oddal podpise
za beatifikacijo.
Iz Slomškovih dni
v Mariboru,**

**Mariborski škof
jih sprejema.
Iz Slomškovih dni
v Mariboru.**

škofljsko stolico v Maribor ter s tem rešil velik del našega naroda ob sedanji naši severni meji tuji cerkveni nadoblasti in ga pritegnil naši narodni celini. Zato je mogel pokojni odločni in junaški general Majster ob prevratu rešiti naš Maribor!

To so velika dela narodnega vodnika in organizatorja svetniškega škofa Slomška izpred sto let. Danes pa, ko živimo v drugačnih razmerah in svojevrstnem času v svobodni državi Jugoslaviji, nas čakajo velike naloge, da ta svoj narod utrdimo naznotraj, dvignemo v njem tisto narodno živo zavest, kot jo je imel Slomšek, in da delamo v duhu njegovega narodnega izročila, njegove oporoke, ki jo vsebujejo vsa njegova vekovita dela in njegova slovenska osebnost. Če štejemo — kot Slovani in Slovenci posebej — za prva narodna blagovestnika sv. Cirila in Metoda, katerih delo in pomen je Slomšek po tisočletju njunega obiskanja prvi naglašal, lahko rečemo danes, da je Slomšek delo svojih apostolskih prednikov in vzornikov med nami kot najvrednejši slovenski dušni nadpastir verno nadaljeval svoji dobi primerno kot pravi **APOSTOL VSEH SLOVENCEV**.

Ko iščemo novih izhodov in poti ter snujemo narodno kulturno zgradbo, moramo najprej razživiti narodno zavest slednjega našega človeka. Vsak narod kakor vsak posameznik ima svoje posebno poslanstvo. Blagor mu, ki to svoje poslanstvo spozna! Slomšek ga je spoznal in vedel, da so za naš mali narod v družini drugih narodov primerna v prvi vrsti kakovostna merila. Zato ugotavlja l. 1862., v smrtnem letu svojega svetniškega življenja, v »Drobtinicah«: »Dosti je dremanja, preveč je zgube; ali zamujeno nam še ni, stopiti v kolo omike (drugih narodov). Slovenci nočemo nobene vojne in prepira ne iščemo, ampak le svoje pravice, svojim sosedom rekoč: Kar ne želite, da bi vam drugi storili, ne želite storiti tudi vi nam. Pustite Slovincem dve reči, ki sta nam dragi kakor svetle oči: sveto katoliško vero in pa besedo materino... Pade naša prava vera, pade tudi naša sreča; smo trdni Slovani, smo tudi zvesti kristjani. In to nam Slovincem čez vse velja.« (Str. 64.) Te besede Slomškove zvane kot posebno naročilo za naše dni, obenem z njegovim opominom: »Verli Slovenci! Ne pozabite, da ste sinovi matere Slave; naj vam bo drago materino blago: sveta vera in pa beseda materna!... In kakor sem rekel, tako bodi!« (Str. 78, istotam.)

S svojim velikim narodnim delom in s svojo izrazito narodno osebnostjo je Slomšek kakor močan temeljni kamen, vzidan v našo sedanjo narodno, kulturno in državno zgradbo. Njegovo narodno naročilo pa ni morda že izčrpano z njegovimi lepimi, za nas

še danes v enaki meri veljavnimi navodili, ampak je zaseženo v neminljivem svetu njegovega duhá, ki je duh našega naroda. Pronikniti moramo zato v tega živega duhá! Le če se bomo zaglobili v vsega duhá njegovega velikega dela, bomo mogli najti v njegovi luči potrebnih razrešitev in izhodov iz današnjega časa za naše rodove. Nikdar bi mi svojega poslanstva v kulturnem krogu ostalih, zlasti slovanskih narodov, v sedanjem času ne mogli tako spoznati, če bi ne bil pred nami naš narodni Mojzes, vodnik — ka- žipot našemu narodu — naš veliki Slomšek, ki ga nam je gotovo poslal sam Bog.

S. J.:

Domotožje

*Pet dni ...
Pet dolgih, dolgih dni ...
Ne morem več vzdržati,
ne morem, dobra mati.
Ljubezen me umori,
umori.*

*Ves dan,
ves pusti, pusti dan,
vso noč pri vas doma sem:
po tratah krave pasem
ob vas se razigram,
igram.*

*Domov ...
Jaz grem nazaj domov!
Ne branite mi, mati:
ne morem več vzdržati.
O moj domači krov!
Domov ...*

Gospodarsko življenje Maribora

Že po naravni legi je Maribor poklican, da je za obširno področje naravno gospodarsko središče. Že nekdanj je Maribor v gospodarstvu mnogo pomenil, saj leži ob vznožju Pohorja na prehodu z Alp v Donavsko kotlino, saj je na lahkem prehodu preko Drave s severa proti jugu. V novejšem času, po izumu parnega stroja in od začetka gradnje železnic v naših krajih, se je gospodarski pomen Maribora dvignil, kajti leži ob križišču važnih železniških žil: železnice Dunaj-Trst, Maribor-Dravograd in nedaleč od Maribora pri Pragerskem Maribor-Ptuj in dalje. Vse te vodijo v važna gospodarska področja. Zato ni nič čudnega, če se Maribor po svetovni vojski razvija v vedno pomembnejše gospodarsko in trgovsko središče.

Pred vojsko Maribor v gospodarstvu ni bil tako pomemben, kakor je danes. Velika ovira mu je namreč bila konkurenca Gradca. Ko je po vojski odpadla konkurenca Gradca, se je Maribor pričel močno ravijati in do danes dosegel zavirljiv razvoj. Iz malega, zapostavljenega malomeščanskega mesteca se je kmalu razvil v moderno, gospodarsko močno in upoštevano mesto; k temu mu je poleg cenene elektrike iz elektrarne Fala pripomoglo zlasti še veliko zaledje, ker ga more zalagati z razmeroma številno in izobraženo delovno silo.

V Maribor se je zgodaj naselila industrija. Prvi sta bili pivovarniška in mlinarska. Obe sta vzdržali v Mariboru do prvih let po prevratu, potem pa se je začel njihov konec. Zlasti pomembna je bila nekdanj v Mariboru mlinarska industrija, ker je surovine za svoj obrat dobivala iz madžarskega dela bivše monarhije, izdelke pa pošiljala naprej v alpske kraje. S prevratom je ta posredovalna vloga mlinarske industrije prenehala in zato ji tudi ni bilo več obstanka. Vzdržal se je le majhen del nekdanj močne industrije, ki je spremenila svoje obrate v tovarno za pekatete, makarone in podobno. Kakor mlinarski je tudi pivovarniški industriji prevrat zadal smrtni udarec. Velika Götzova pivovarna je pre-

nehala, ker jo je prevzela Unionska družba, a ta je obrate kmalu ustavila. Danes posluje v Mariboru le še majhna pivovarna, ki nima kakega večjega pomena.

Podobna je bila usoda usnjarske industrije, ki jo je poznal že stari Maribor. Kriza je zadela tudi njo.

Najstarejša in tudi najmočnejša kovinarska industrija je nastala v Mariboru kmalu po zgraditvi železnice Dunaj-Trst, ko je železniška uprava v Mariboru zgradila velike železniške delavnice. Te so bile pred vojsko obrat, ki je zaposloval največje število delavstva v Mariboru. Po prevratu so se delavnice še razširile in zaposlujejo danes s pomožnimi obrati blizu 2000 ljudi. Po prevratu so se poleg te ustanovile še druge kovinarske industrije. Tudi te so nekaj časa lepo uspevale, v zadnjih letih pa so zaradi raznih neugodnih okoliščin začele nazadovati in niso več tista gospodarska moč, ki bi po svojih produkcijskih sposobnostih mogle biti.

Kakor vidimo, so se vse vrste industrije, razen železniških delavnic, zmanjšale in oslabile, neverjetno pa se je razvila pred prevratom v Mariboru še nepoznana industrija: tekstilna industrija; ta ima danes v Mariboru lepo vrsto velikih obratov, ki svoje produkte prodajajo po vsej državi, imeli bi pa tudi možnost prodaje v zamejstvo. V mariborski tekstilni trgovini je sedaj zaposlenih okoli 7000 delavcev. Če upoštevamo še družinske člane tega delavstva, moremo reči, da živi od te industrije okoli 20.000 ljudi. To je vsekakor veliko in kar dovolj glasno govori o gospodarski in socialni pomembnosti mariborske tekstilne industrije, saj je postala eden glavnih gospodarskih činiteljev v Mariboru.

Po prevratu se je v Mariboru močno razvilo denarništvu. To je sicer obstajalo tudi že pred prevratom, vendar pa zavodi niso bili toliko močni in zato tudi njihov gospodarski pomen ni bil tolik. Danes so najmočnejši zavodi Spodnještajerska ljudska posojilnica, Posojilnica v Narodnem domu, Mestna hranilnica in Hranilnica dravske banovine.

V Mariborski trgovini z zamejstvom je na prvem mestu sadje; z njim sta oba mariborska okraja in sosednji okraji zelo bogati. Leto za letom se v Mariboru zberejo velike množice štajerskega sadja za zamejstvo, predvsem za Nemčijo. Kljub ti veliki sadni trgovini pa Maribor vendarle še ni oskrbljen z vsem, kar bi bilo za sadno trgovino potrebno. Zlasti mu manjka moderno sadno skladišče. Mogoče bo v bližnji bodočnosti v tem pogledu kaj boljše, ker se je pred kratkim v Mariboru ustanovila Osrednja blagovna zadruga; ta ima med drugim tudi nalogo Mariboru čimprej oskrbeti tako sadno skladišče.

Spričo porasta mariborskega prebivalstva v zadnjih letih pod vplivom razvijajoče se tekstilne industrije in razmeroma velikega zaledja je tudi notranja trgovina sama kaj močno razvita. O tem nam govori povečano število mariborskih trgovin. Nekdaj je v Mariboru slovela obrt po svoji dobičkanosti, danes pa tudi mariborski obrtnik kakor vsak mali človek trpi pod težo sedanjih razmer, ki jih je v nemajhni meri povzročila konkurenca industrije, mnogo krivde

Avtobusna postaja na Glavnem trgu v Mariboru, edina v Jugoslaviji.

pa gre seveda tudi na nizke plače delavstva in državnega ter zasebnega nameščentstva, radi katerih je ta najmočnejši kupec postal slab.

Spičo svoje gospodarske kupne in zaposlitvene moči je Maribor v gospodarskem in socialnem pogledu izrednega pomena za mariborsko okolico. Z bližnjega Dravskega in Ptujkega polja prihaja v Maribor leto za letom veliko število delavstva in najde tukaj v industriji, trgovini in obrti zaposlitev in kruh. Krajem v Slovenskih goricah pa daje Maribor s svojim številnim prebivalstvom priliko, da prodajo svoje odvišne poljske pridelke, katerih druge ne bi bilo mogoče tako ugodno prodati. Pri teh zvezah z okolico pa ima velike koristi seveda tudi Maribor, saj njegova trgovina in obrt v precejšnji meri stojita in padeta s kupci iz mariborske okolice, ker mu ta daje na razpolago tudi svojo delovno silo.

Dr. K. C.:

Spomini na I. slovanski orlovski tabor v Mariboru

OD 29. JULJA DO 2. AVGUSTA 1920.

Po devetnajstletnem presledku se bodo zopet zbrale vrste slovenske katoliške mladine v staroslavnem mestu ob Dravi. Dolg se nam zdi ta presledek. Sicer pa je tudi med tem časom organizirana slovenska mladina nastopala na tem narodno najvažnejšem mestu Slovenije. Posebno pomemben je bil veliki štafetni tek slovenskih fantov od Jesenic in Šentilja na Slomškov grob 11. septembra 1932. Pa tudi že pred velikim taborom je leta 1919. po mariborskih ulicah korakala strumna četa 600 Orlov med potjo na tabor v Dobrlivsi na Koroškem. Ta pojav disciplinirane čete krepkih fantov v Mariboru, kjer je bilo takrat še mnogo negotovosti in je bil še živ spomin na januarske in poletne dogodke istega leta, je bil velikega pomena za ugodni razvoj razmer. V vrstah naše mladine pa se je zelo poživila zavest velikega pomena Maribora za Slovenijo in Jugoslavijo. Glavni prehod čez Dravo je v Mariboru. Že turški sultan Soliman ga je brezuspešno skušal zavzeti. Nemški pritisk proti jugu se je v Mariboru najbolj čutil. Tu so z različnimi raznarodovalnimi sredstvi Nemci zabili trden steber za svoj most do Adrije.

Vse to je nagnilo vodstvo orlovske organizacije, da je v razgovorih z vodstvom češkega Orla na Velehradu julja meseca 1919 določilo Maribor za mesto I. slovenskega orlovskega tabora. Ko so se ti Orli na povratku z Velehrada ustavili v Mariboru, so ta sklep sporočili mariborskemu orlovskemu odseku, ki mu je bila pri izvedbi tabora določena važna in odgovorna naloga. Prvi trenutek smo mislili na svojo šibkost in nas je bilo skoro strah pred odgovornostjo. Toda predsedstvo Orlovske zveze je obljubilo vso pomoč in tako smo šli pogumno na delo.

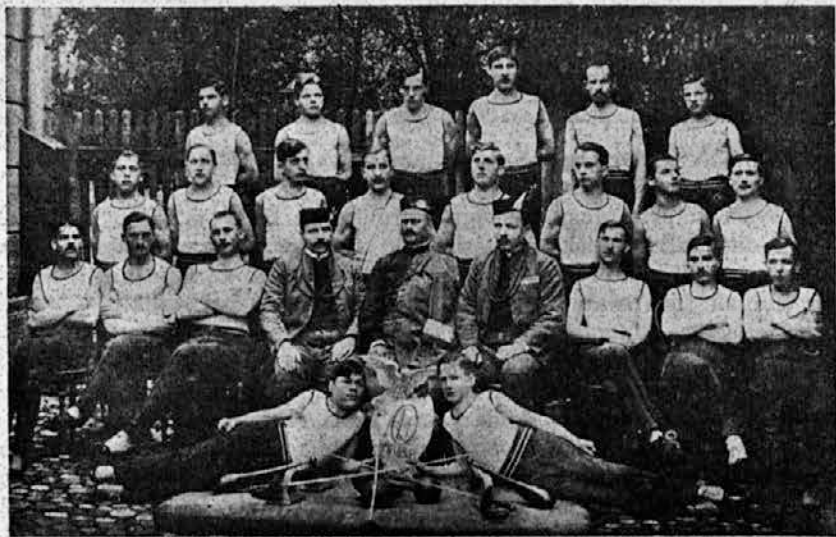
Vse, kar je bilo naši organizaciji naklonjeno, je moralo sodelovati. Pripravljalni odbor, ki mu je načeloval zaslužni predvojni predsednik mariborskega Orla dr. Karel Verstovšek, je imel osem odsekov. Pisarna je bila na Koroški cesti št. 1-I. Tu so bile pozneje tudi redne seje. Ko danes po svojih zapiskih pregledavam imena predsednikov teh odsekov in drugih sodelavcev, naletim na imena, katerih nositelje že dolgo krije zemlja (Verstovšek, Jerovšek, Kovačič, Medved i. dr.), nekateri pa še danes delujejo v prvih vrstah (Leskovar, Juvan, Jeraj, Žebot i. dr.). Težko je bilo delo stanovanjskega odseka, ker je bila prijavljena velika udeležba odličnih oseb (n. pr. mnogo jugoslovanskih škofov) iz države pa tudi iz zamejstva (Češkoslovaške, Francije, Belgije) in celo iz Amerike. Uredilo se je pa vse v zadovoljstvo gostov. Za razna zborovanja je bilo potrebno zagotoviti vse dvorane. Največja zborovanja so bila v unionski dvorani. Vprašanje prostora za telovadni nastop je tudi povzročalo preglavice. Odločili smo se na posled za Tezno, ker je bila blizu tovarna postaja. Nekega prazničnega dne je prispel prvi podarjeni vagon lesa iz Gornjega grada. Vagon je bilo treba razložiti. Popoldne so šli Orli in Orlice na delo in delali prav pridno, da so spravili ves les na določeno mesto, kjer naj bi se gradile tribune. Prvo noč so les stražili Orli, pozneje pa smo najeli stalnega stražnika za ves čas, dokler po končanem nastopu ni vse zgradbe prevzel Sokol, ki je imel na istem prostoru kasneje svoj nastop.

Pri vprašanju prehrane smo se precèj urezali. Mariborski tabor nam je dokazal, da množice na naših prireditvah navadno hrano s seboj prinesejo. Zato smo takoj po poročilih odpovedali dobaviteljem mesa in pričeli že pri vojaških kuhinjah pripravljene po-

trebščine vračati. Ker se je vse tako hitro zgodilo, ni imel nihče škode, edino dobavitelji niso imeli pričakovanega dobička.

Prav lepo je odsek za sprejemanje gostov, ki je imel tudi godbo stalno dodeljeno, opravljal svojo važno nalogo. Njegov načelnik poslanec Vi. Pušenjak je bil v četrtek, petek in soboto kar stalno na poti.

Nedelja 1. avgusta 1920 je bila dopoldne silno vroča in soparna. Dopoldne je bil prekrasen pogled na Glavni trg, kjer je bila slavnostna sv. maša z govorom glasovitega govornika mariborskega škofa dr. M. Napotnika. Po sv. maši je bilo na istem mestu slavnostno zborovanje. Toda že opoldne je prišla prva nevihta, a je kmalu prenehala, in zopet je posijalo vroče poletno sonce. Čutiti pa je bilo, da še ni prišla prava nevihta. Vkljub temu so se valile z vseh strani velike množice po blatnih cestah na Tezno. Ko so prikorakali Orli v telovadnih oblekah in se formirali na prostoru pred telovadiščem za vkorakanje, so morali nekaj časa stati, ker je medtem na telovadišču izvajala francoska telovadna vrsta svoje posebne, zelo zanimive proste vaje. Tedaj prihrumi od Pohorja ledenomrzla nevihta in sodra udarja na lahko obležene telovadce. Mirno obstojé fantje, nihče se ne gane. Tedaj poveljuje načelnik razstop k vajam in med petjem orlovske himne in divjanjem nevihte so izvajali Orli svoje proste vaje, da preneha nevihta

Mariborski Orel pred vojno, v sredi predsednik † dr. K. Verstovšek.

naglo, kakor je prišla, in morejo med silnim navdušenjem občinstva odkorakati na telovadišče. Ta prizor mi je ostal za vedno v spominu, ker je tako lepo pokazal utrjenost orlovske kmečke mladine, ki se ne boji dežja, ne viharja in nevihte.

Mariborski tabor leta 1920. je tudi po udeležbi in sodelovanju iz bratske Hrvatske — nihče ne bo pozabil krasnega hercegovskega kola na telovadišču in prekrasnih narodnih noš — pokazal, kako lepo bi bilo, če bi Hrvatje in Slovenci pri mladinski organizaciji skupno delali. Naj bi se čimprej vrnil tisti čas mariborskega slovanskega orlovskega tabora!

Spomin češkoslovaškega Orla na mariborski tabor leta 1920.

(Mladost leta 1920. št. 11.—12., str. 168.)

Kakor krasne sanje so prešli slavni mariborski dnevi, vendar ostanejo za trajno zaznamovani v zgodovini naše orlovske organizacije. Dnevi, ki jih ne bomo pozabili, na katere se nam bo zmerom in zmerom vračal spomin, o katerih se bo vedno govorilo, kadar koli se bomo pečali z zgodovinskim razvojem češkoslovaškega Orla.

Orli bogoslovci pri prostih vajah I. 1920.

Samo vase zaprta duša češkega katoliškega Orla je silno hrepenela po spoznanju, da tudi katoliški češkoslovaški Orel ni na svetu sam, ampak ima prijatelje, mnogo prijateljev in bratov za mejami. In tam je našla nele brate Slované, ampak tudi brate iz naroda, ki ga svet naziva velikim — katoliške francoske telovadce. In razgledala se je tam ob polnem sončnem svitu in zazrla, koliko prijateljev in bratov ima povsod: samozavest ji je zrasla, dvignila je glavo in se vrnila domov ponosna, samozavestna, navdušena! Moč, navdušenje, samozavest v naših vrstah — te je v prvi vrsti vzbudil, oživil in okreplil mariborski tabor. Šli smo prvič izven mej republike kot državljani samostojne države. Imeli smo polno zavest, da predstavljamo narod; in resnično — republikli se ni treba pritoževati, da bi ji v tujini ne bili v čast. Posebno v Jugoslaviji, kjer smo bili predmet izlivom ljubezni kakor nobeno drugo odposlanstvo.

Pohod češkoslovaškega Orla v Jugoslavijo na prvi slovanski orlovski tabor je bilo zelo važno podjetje ne le orlovskega, ampak sploh vsega narodnega gibanja. Jugoslavija in gostje iz drugih krajev so gledali povsod v naših Orlih zastopnike češkoslovaškega naroda, jih toplo pozdravljali ter prosili za podporo in vzajemno delo. Jugoslovanski časopisi so navdušeno pisali o češkojugoslovanskem bratstvu, zastopniki belgrajske vlade in princa regenta Aleksandra so s posebno naklonjenostjo odlikovali našo delegacijo, jugoslovanski škofje so nas polnoštevilno pozdravili, ljudstvo nas je povsod navdušeno sprejelo! Bili smo predmet splošne pozornosti in navdušenih pozdravov. Edino le še Francozi so pri svojem dohodu dosegli enak uspeh. Potek večera v soboto je bil triumf za nas Čehe, lepši kakor nedeljska telovadba, ker jo je kazil dež in našim Orlom onemogočil lasten nastop. Pri koncertu so dosegle največji uspeh naše pesmi, ki jih je pel mojstrski ljubljanski zbor, in klavirske točke, ki jih je umetniško igrala naša sestra Orlica Kreizlova.

Celotni vtis ljubljanskega komerza je bil veličasten. Spoznali smo slovansko bratstvo in gostoljubnost, spoznali smo zlasti, da tla katoličanstva najlepše morejo združiti bratska plemena. V Mariboru in Ljubljani je bil do tega storjen prvi trdni korak.

Vladarju Jugoslavije, princu regentu Aleksandru in protektorju mariborskega tabora smo poslali poslovilni brzojavki, vladnemu predsedniku dr. Brejcu

in knezoškofu ljubljanskemu dr. Jegliču zahvalni pismi, v 'Slovincu' pa smo objavili tole poslovicev:

SLOVO ČEŠKOSLOVAŠKEGA ORLA. SLOVENSKEMU LJUDSTVU!

Odhajamo iz vaše krasne dežele. Naša zadnja misel velja vam vsem, ki ste nas sprejeli s toliko ljubeznijo, da večja tudi bratovska ljubezen ni. Bili smo veselo iznenadeni, kjer koli smo se ustavili. Dneve, preživljene med slovenskimi brati, štejemo k najlepšim dnevom svojega življenja. Kakor uradom, ki so nas s posebno ljubeznijo podpirali, tako veljaj naša neminljiva hvaležnost vsemu slovenskemu ljudstvu. Ena velika misel krščanskega prerobenja v slovenskih narodih, za katero smo skupaj z vami manifestirali v Mariboru, nas družijo z ozko vezjo, vezjo takega prijateljstva, ki ga niti meje držav niti tek časov ne morejo pretrgati. Skupaj smo se bojevali za svobodo svoje domovine in z roko v roki se bomo bojevali za krščansko prosveto pri naših narodih.

Poslavljajoč se od vas vam kličemo svoj zadnji: Zdař Buh in na svidenje!

Češkoslovaški Orel.

Franjo Strah:

In šli so v Maribor...

(Spomin na 1. 1918. in še prej. — Iz »Mladosti« 1929., št. 1., str. 14.)

Je prav, da časih človeka pogleda tudi nazaj, na že prehojeno pot. Zakaj, tako bežno hiti življenje mimo človeka, da ta nima vselej časa, vtisniti si vse v spomin za vseh vekov veke. Če je s človekom tako, prav isto, še v večji meri velja to za narod.

Kdo bi torej zamerjal praznovanju take obletnice, kakor je bilo desetletje našega narodnega zedinjenja in še desetletje, kar je bil Maribor rešen za našo domovino in za ves svobodni slovenski rod?! V gostih množicah so romali ljudje ob tem velikem prazniku v Maribor. Vsi vlaki so jih vozili, vse vedre, vsele, vriskajoče, zavedne Slovence.

Maribor je bil pokazal slovensko lice. Dokazal je znova svoj slovenski obraz, toliko let bičan, sramoten in skrivan pred svetom in svojim lastnim ljudstvom. Pa bi se še kdo našel, ob teh spominskih dneh, ki bi rad sramotil ta zgodovinski praznik, 1. december 1918?

Naj bi se spomnili takšni ljudje na ona leta pred desetletjem, pred vojno. Naj bi se spomnili na vso silno borbo slovenskega naroda zoper potujčevanje, zoper raznarodovanje, kar vse so delali tuji s silo, a tudi z lepimi in omamnimi besedami in sredstvi. Pa bi se vse to in še več in hujše ponavljalo danes in jutri in vse dotlej, da ne bi slovenski rod na svoji zemlji izkrvavel, kakor je krvavel in umiral ob Soči in Adriji..., ko bi ne bil prišel prvi december 1918. leta!

Bili so še pred tem tudi dnevi, ki nujno spadajo v našo zgodovino na častno mesto, toda zedinjenje je mejnik vsega. Mejniki tuge in muk in trpljenja, pa mejniki svobode in sončnih zarij. Prej pa so še bili dnevi borbe in nečloveških naporov — za Maribor!

V tistih dneh v jeseni, ko se je prek vse slovenske zemlje valila nepregledna množica razbite vojske, takrat je pretila Mariboru nevarnost, da pade znova in za vse čase pod tuje gospodstvo. Takrat je stopil na ulico naš prvi slovenski general Maister in poklical k sebi hrabre in ponosne in zavedne sinove slovenske matere. Vsi zbrani in združeni kot pest močno in krepko — so Maribor rešili v tistih dneh svoji rodni zemlji. Zato jim čast in zato je bil praznik in bo ostal še naprej!

Zbralo se je k prazniku ljudstva od vseokrog. Vse živo je vrelo po ulicah. Dejali so, da je bilo do trideset tisoč ljudi, in jih je morda res bilo. Saj je bil sprevod izredno bogat in številen, do petnajst tisoč ljudi je šlo v njem.

Orli so napravili tri močne čete in dali nekoliko zastav, Orlice takisto toliko.

Kakor reka se je sprevod in vsa ona množica, ki ga je gledala, zlila na trg pred magistrat. Kakor morje je nato zavalovalo od tisočerih, ko se je pojavil na balkonu general Maister in govoril o tistem, kar je tistikrat bilo... En sam klic iz tisoč grl, en sam vrisk iz vseh src, brez konca in kraja ploskanje z rokami in mahanje klobukov — ljudskega morja ne vidiš vsak dan! Ta dan pa si ga v Mariboru prav lahko občudoval!

Navdušenje! Rečem vam: bilo je plamteč izraz narodne volje za veliko, svobodno in zedinjeno domovino! In dokler bo tako, nič bojazni, fantje!

Pogledi v našo fantov. organizacijo

Stanislav Žitko:

Iz trdnih temeljev raste ZFO

Po razpustu orlovske organizacije l. 1929. so se naši fantje začeli zbirati v fantovskih odsekih prosvetnih društev.

Čeprav se je mladina podvrgla zakonitim določbam o razpustu, je vendar v tistih letih veliko trpela. Težko je bilo našim fantom živeti se v to, da ne smejo telovaditi. Kljub vsem težavam pa je skupnost naše mladine ostala neokrnjena. Fantje so svojo povezanost najlepše pokazali, ko so se v znamenitem štafetnem teku čez Slovenijo 11. 9. 1932 poklonili spominu velikega škofa Antona Martina Slomška. V začetku leta 1933. pa sta bili razpuščeni obe Prosvetni zvezi. Nastopili so še težji časi.

Leta 1935. je Slovenija pripravljala II. evharistični kongres za Jugoslavijo v Ljubljani. Pri teh pripravah je sodelovala z veliko vnemo in požrtvovalnostjo tudi mladina. Tik pred evharističnim kongresom pa je nastopila v naši državi nova doba. Prosvetni zvezi in prosvetna društva so bila zopet vpostavljena ter so takoj razvila vso svojo delavnost. Fantovski odseki po prosvetnih društvih so bili zopet poživljeni.

V tej novi dobi naše mladinske organizacije je bilo treba takoj vso pozornost naših fantov obrniti proti komunizmu, ki pod raznimi krinkami skuša pridobiti tla zlasti med mladino, pa tudi proti onemu nacionalizmu, ki zanika vsako drugo vrednost razen sebe. Zopet je postala temeljna naloga naših odsekov, kakor so to delali orlovski odseki, da uvajajo članstvo v spoznavanje in razumevanje velikih papeških okrožnic, ki so izšle o najbolj važnih vprašanjih.

Da bi se mogla mladinska organizacija bolje razvijati, smo prijavili pristojni oblasti nova pravila, ki so bila odobrena od ministrstva za telesno vzgojo v Beogradu in od banske uprave v Ljubljani. Še preden so bila pravila predložena oblasti v odobritev, si je organizacija izbrala nov krog, ki se je neverjetno hitro razširil med našim članstvom. Splošno mnenje je, da je krog lep, primeren in zlasti učinkovit pri večjih nastopih.

Prvi veliki nastop naše nove organizacije je bil v Celju na dan sv. Petra in Pavla leta 1937. Ta nastop je bil velik uspeh nove organizacije.

Potem so se vrstili organizatorni in tehnični tečaji. V počitnicah se zbira vodstvo organizacije vsako leto na vodstvenih tečajih v Celju, kjer se določajo delavni načrti za vsako leto posebej in za več let naprej. Vsakoletni občni zbori nove organizacije so vedno zbrali zastopnike naše mladine iz vse Slovenije ter so bili vedno najodločnejša skupna manifestacija te mladine za temelje, delo in načrte naše organizacije.

Kako mogočno se je razvila organizacija v tem kratkem času, je najbolje pokazal mednarodni mladinski tabor v Ljubljani leta 1938. Bila je to res proslava, polna življenjske moči in poguma na novo vstale mladinske organizacije. Ponos in radost mladine ob tej priliki sta bila toliko večja, ker se je prireditelj vršila pod najvišjim pokroviteljstvom našega mladega vladarja Njeg. Vel. kralja Petra II in ob osebni navzočnosti Nj. Vis. kneza namestnika Pavla in kneginje Olge. S tem je bilo delu naše organizacije pač dano največje priznanje pa tudi največje zadoščenje. Vsa mladina in z njo ves narod sta mogla ob tej priliki dati neovirano duška svoji ljubezni in zvestobi do naše narodne države in do naše narodne dinastije.

Predsedstvo ZFO.

Sede od leve proti desni: načelnik Ivo Kermavner, predsednik dr. Stanko Žitko, duhovni vodja dr. Gregor Žerjav, podpredsednik dr. Karel Capuder. — Stoje od leve proti desni: gospodar Janez Krvina, blagajnik Slavko Tršinar, ref. za mladce prof. Marjan Dobovšek, ref. za organizacijo Nace Železnik, tajnik ing. Albin Neřima, Hvale Jože. — Manjka: ref. za prosveto prof. Žitko Vladimir.

Letos se pripravljamo na dve večji prireditvi. Na podzvezni prireditvi v Mariboru in v Novem mestu. Obe prireditvi bosta v velikih nastopih zopet pokazali, kako je narastla moč naše organizacije, kako so člani fantovskih odsekov zlasti napredovali.

Pomen fantovskih odsekov ni samo v tem, da imajo lepe uspehe na zunaj; najmanj enako važno je, koliko so odseki sposobni, da vzgajajo člane za versko trdne, značajne in v vseh vprašanjih zadostno poučene može ter da jih navajajo na resno in vztrajno delo. Temu notranjemu delu so posvečeni v prvi vrsti redni fantovski sestanki po odsekih.

Vedno pa bo ostala prva naloga fantovskih odsekov, da s svojim duhovnim voditeljem vzgajajo v svojih članih živo vero v Boga in neomajno zvestobo katoliški Cerkvi.

Na teh temeljih bomo našo organizacijo gradili v močno in nerazrušljivo skupnost, ki bo združevala idealno slovensko mladino; vse sile in vsa stremljenja te mladine bo vedno vodila ljubezen in zvestoba našemu Zveličarju in njegovi Cerkvi in ljubezen in zvestoba ožji slovenski domovini in naši narodni državi Jugoslaviji.

Dr. Gregorij Žerjav:

Naša vzvišena naloga

Katoliški slovenski fantje živimo s slovenskim ljudstvom; to je vedno bilo in je tudi sedaj še v svojem bistvu verno: zato tudi nam visoko plapolata zastava vere v Boga. Vera v Boga je temelj našemu življenju: to moramo poudarjati zlasti danes, ko se brezbožni materializem vedno globlje zajeda

v široke množice ljudstva. Povsod se poudarja samo vrednost denarja in dobička. Povsod se govori samo o tem, kaj nese, kaj se spleča, kaj nudi užitek. Vera v Boga je opešala. V hlastanju za zemskimi dobrinami ljudje več ne spoštujejo Odrešenikove besede: Išcite najprej božjega kraljestva! Pri starem, dnevnem navodilu: Moli in delaj! je prvi del izostal in se upošteva samo drugi del.

Kjer ni vere v Boga, tam tudi ni izpolnjevanja zapovedi, ni zavesti greha. Kako hladnokrvno in brezbrizno premnogi gledajo na greh! Kolikrat se greh slika samo kot človeška slabost ali celo kot človeška potreba! O, kako so božje zapovedi pozabljene ali celo odpravljene: Božje ime je človekovemu jeziku v zasmeh in porogo, Gospodov dan je postal hlapčevski dan hudobnemu duhu, družina je razrvana, polna razdora in sovraštva, dragoceno telesno življenje se nasilno uničuje, šesta zapoved je razuzdanimu svetu v posmeh in norčevanje, pravičnost je umrla, dobrota izginila,

Odbor ljubljanske podzveze ZFO.

Od leve proti desni sede: dr. Blatnik, Jonke Ježe, Jemec Franc. — Od leve proti desni stoje: Bajec Janez, Mevlja Franc, Hočevar Marjan.

ljubezen omrznila, dobro ime in čast so samo puhle besede. — To je resnična slika zmaterializirane družbe, v kateri ni vere v Boga in posmrtno življenje.

Slovenski narod je zastavo vere v Boga vedno visoko dvigal in na nji so bile jasno in živo zapisane božje zapovedi. Žal pa moramo opazovati, da ta zastava med nami marsikje omahuje. To je znak namernega začetnega razkristjanjevanja naroda.

Temu moramo napraviti konec mi, ki svoj narod resnično ljubimo. Naša prva naloga je, da pomagamo narodu ohraniti vero v Boga in zvestobo do božje Cerkve.

Od vseh strani butajo valovi brezverstva v katoliško Cerkev. Na eni strani se zaganja v nas framonstvo, na drugi pa komunizem, oba sta pa otroka materializma. Med široke sloje skušata najprej zanesti versko mlačnost, potem pa naravnost sovraštvo do vere in Cerkve. Zato je naša

dolžnost, da delamo z vso silo, da bomo to zajezili. Bojeviti moramo biti v verskem življenju, živeti moramo s Cerkvijo, v srcu nositi usodo vojskujoče se Cerkve. Zato pa moramo sami biti trdni in zvesti v svojih verskih načelih. Da bomo Boga res ljubili in bomo pripravljeni zanj kaj žrtvovati, ga moramo poznati v vsi njegovi ljubezni in dobroti; zato hodimo z veseljem k službi božji. Da bomo prežeti z verskim duhom, da bomo trdni in neomahljivi, zajemajmo moč in milost iz sv. zakramentov in najsvetejše daritve. Poglejmo v prvo dobo krščanstva: kako so mučenci še druge z besedo in zgledom učili celo tedaj, ko so stopili na pot na morišče! Če bomo tudi mi tako prežeti z verskim duhom in nastopili s tako odločnostjo, če bomo živi udje Cerkve, bomo usposobljeni za apostolat.

Praznik sv. Petra in Pavla, naš praznik, ob katerem na vsakoletnih svojih velikih prireditvah polagamo javnosti račune o svojem delu, je praznik apostolata.

Ta praznik nas spominja Gospodovega naročila: »Pojdite in učite vse narode!« Pa te besede niso veljale samo apostolom in njihovim naslednikom v duhovniški službi. To naročilo je dano za vse vernike, tudi za nas.

Francè Jesenovec:

Kres – glasilo naše fantovske organizacije

Vsaka organizacija, ki hoče živeti in delati ter pridobivati članstvo iz vrst po mišljenju in delu najbližjih ji plasti, more opravljati svoje veliko poslanstvo le, če ima tudi dobro organiziran tisk. Saj vemo, da je tisk svetovna velesila najnovejših dob.

Zato je tudi naša Zveza fantovskih odsekov takoj ob pričetku svojega delovanja prevzela za svoj list »Kres«, dotedanje glasilo vseh slovenskih fantov.

Odbor mariborske podzveze ZFO.

Od leve na desno sede: Franc Kotnik, podpredsednik; dr. Josip Jeraj, predsednik; Jakob Richter, predsednik pripravljalnega odbora; dr. Franc Žebot, tajnik pripravljalnega odbora; prof. Franc Bezjak, blagajnik. — Od leve na desno stoje: Franjo Sekolec, načelnik; dr. Jože Žitnik, odbornik; Mirko Geratlič, odbornik; prof. Tone Klasinc, tajnik.

»Kres« izpoveduje zato prav ista načela kakor Zveza fantovskih odsekov sama. Predvsem poudarja »Kres« katolištvo, potem pa takoj tudi slovenstvo in jugoslovanstvo. Cerkev, slovenski narod in jugoslovanstva država: to so tri velike svetinje naše organizacije, pa zato tudi njenega glasila »Kresa«. Na prvi strani »Kresa« je letos vse leto že versko načelen članek, ki našim fantom kaže najznamenitejše praznike in godove tistega meseca in jih še posebej opominja in opozarja na svetnike, katerih čednosti naj bi zlasti fantje posnemali. Slovenstvu in jugoslovanstvu pa so prav tako skoraj v vsaki številki posvečeni posebni članki.

»Kres« pa noče biti samo načelni list, kajti to ni vsa njegova naloga. Hoče marveč svojim bralcem — slovenskim fantom — nuditi tudi čistega estetskega užitka, čiste lepote umotvorov v poeziji in prozi. Zato mora urednik za vsako leto poskrbeti za vse leto uvodno povest, ki je po možnosti zmerom iz slovenskega podeželskega življenja, kjer je pač še zmerom jedro našega slovenskega naroda, kakor je to že naš veliki pisatelj, organizator in kritik Levstik pokazal.

Zraven tega pa naš list budno spremlja tudi vse znamenitejše dogodke našega slovenskega kulturnega življenja, kakor tudi važne dogodke v vsi naši kraljevini.

Nikdar ne smemo pozabiti, da je naša fantovska organizacija predvsem vzgojna organizacija slovenske mladine. Zato je jasno, da ima »Kres« skoro v vsaki številki članke vzgojne vsebine, da tako pomaga vzgajati mladino — našo bodočnost — v dobrem, v lepem vedenju, v resnicoljubnosti, plemenitosti in človečnosti. Iz naše organizacije morajo iziti fantje močni in krepki, da jih ne bo vsak malenkosten piš v življenju podrl na tla. Zato »Kres« ne sme pozabljati, da je močan vzgojni činitelj naših slovenskih fantov!

Ker naša Zveza fantovskih odsekov vseskozi glasno in nedvoumno izpoveduje svojo popolno pokorščino cerkveni avtoriteti, posebno vrhovnemu voditelju katoliške Cerkve svetemu očetu, zato so ji njegove besede odločilne za vse življenje, tudi za socialno. Zato pa tudi »Kres« uči vseh pogledov na življenje svoje bralce — slovenske katoliške fante — tako, kakor to hoče in zahteva od nas Cerkev. Tudi v socialnem vprašanju so našemu listu odločilnega pomena papeževe socialne okrožnice, ki jih list večkrat v ti ali oni obliki citira in razlaga.

Naša organizacija pa je tudi športna in telesno vzgojna. Zato njeno glasilo »Kres« prinaša številne članke in poročila ter zanimivosti iz športnega in telovadnega sveta, še posebej pa tovrstna poročila iz lastne organizacije.

»Kres« pa končno ni samo glasilo centralnega odbora naše organizacije, marveč mora biti obenem tudi trdna vez med vsemi našimi manjšimi edinicami po slovenski zemlji, med podzvezami, okrožji in tudi med posameznimi odseki. Skratka — »Kres« je tudi vez med vsemi našimi fanti. V »Kresu« si fantje povedo vse o svojem organizacijskem življenju v odseku. Tako spoznajo po vseh naših edinicah, kaj in kako dela odsek po drugih krajih, kar je zlasti velikega pomena zato, da v posameznih krajih vedo in izvedo, kaj že imajo in česa še nimajo pri lastnem odseku.

Na ta način opravlja »Kres« zelo pomembno in važno kulturno delo ne le v naši organizaciji, marveč med vso slovensko katoliško mladino. Zato je prav, da se list razširi tudi pri mladini, ki sicer še ni v naših vrstah, a bo gotovo kmalu vstopila, kakor hitro bo spoznala plemenite nagibe in naloge naše organizacije in še posebej njenega glasila »Kresa«.

Poleg tega javnega glasila ima naša fantovska organizacija še vrsto notranjih glasil: okrožnic, knjižic, vabil in tako dalje. Ti tiski so pa namenjeni predvsem samo notranjemu organizacijskemu življenju v naši organizaciji. Potrebni so za popolnejše delovanje organizacije same. Zato so pomembna pomoč »Kresu«, ker ta ne more sprejeti številnih nasvetov in odlokov, ki so za organizacijo kar potrebni, a v javno glasilo ne sodijo.

Bratje in vsi naši prijatelji, na delo za razširjanje in polepšanje ter povečanje našega — »K r e s a«!

Dr. Jeraj:

Naša vzgoja

Stara skušnja je, da si moramo na svetu s trudom pridobiti vse: izobrazbo, premoženje, ugled. Največ truda pa gotovo stane vzgoja **značajnega** človeka. To ni delo enega dneva, ampak življenjski trud. Vendar se ne smemo bojevati vse življenje za svoj značaj. Značaj se mora izklesati že v mladostni dobi. Če v ti dōbi telesnega dozorevanja, duševne rasti ter preseljevanja iz otroške dobe v moško, dobi fant dobrega voditelja, je rešen.

Prav tu začenja svoje vzgojno delo organizacija slovenskih fantov. Peljati jih hoče varno v zrelo moško dobo ter dati duhovno hrbtnico njihovi osebnosti, t. j. stalne in pravilne smernice za življenje in za vso

Odbor celjske podzveze ZFO.

Sede od desne proti levi: nar. posl. prof. Bitenc, predsednik prof. Janežič, duh. vodja dr. Hanželič, vodja mladev Vrabi V. — Stoje od desne proti levi: načelnik Lah, telovadni učitelj Kokot, blagajnik Kompan, gospodar Vrabi T.

moško dobo. Kar samo po sebi je umljivo, da mora imeti vsak, ki vzgaja, jasne **vzgojne cilje in opredeljeno vzgojno metodo** (način vzgoje).

Kdor vzgaja, mora sam vedeti, kaj hoče. ZFO ima v tem pogledu že svojo zgodovinsko izročilo. Vzgojni cilji ZFO so vzeti iz resničnosti in potreb. ZFO hoče vzgajati značajne fante, in sicer ne kot občečloveški ali svetovnjaški lik fanta, temveč stvarnega, vzornega slovenskega fanta. Kakor je Angležu mladi viteški gentleman narodni vzgojni cilj, tako je vzgojni smoter slovenski fantovski organizaciji viteški slovenski fant, kakršnega si želi naš slovenski narod, da ljubi in živi za to, kar je pristno slovensko in naše v veri, omiki, umetnosti, običajih, zgodovini, da ljubi iz dna srca svoj slovenski rod, živi z njim ter je pripravljen tudi poslednjo kapljico svoje krvi preliti za svobodo zemlje, jezika, doma ter vere,

najvišjih idealov svojega srca in bistva. ZFO jih uči, da ni največja vrednota telesno življenje, da so marveč še višje: otroštvo božje, bratstvo v Kristusu, narodna slovenska ter jugoslovanska čast, ki je posebno nam Slovincem (suprema lex) — najvišji zakon.

To je vzgojni ideal, ki sveti Zvezi fantovskih odsekov, in ta ni nič drugega kakor vzgojni vzor naših kmečkih družin, jedra slovenskega naroda. Isto, kar hočejo in zahtevajo slovenski krščanski očetje in plemenite matere od svojih otrok, zahteva tudi ZFO od fantov v najvišji meri.

Drugo pa je vzgojna metoda (način).

Tudi naša organizacija ima svojstveno vzgojno metodo, ki je že preskušena in opredeljena: v poslovniku, ki ureja društveno življenje fantovskih odsekov in posameznih članov, v naših načelnih knjižicah, Zlati knjigi, Orlovstvu, Vzorih slovenskih fantov, v številnih publikacijah za prosvetne in tehnične tekme, v naših prireditvah, akademijah in javnih nastopih.

Bistvo te metode je usmerjeno v vzgojo elitnega slovenskega fantavoditelja. ZFO dobro vé, da potrebujejo država, banovina, občina in stanovi, gospodarstvo in kultura sposobnih voditeljev. Treba nam je dobrih gospodarjev, županov, občinskih svetnikov, mojstrov, pomočnikov, strokovno usposobljenih tehnikov in delavcev, sploh voditeljev, ki bodo sposobni, da verske, narodne in gospodarske naloge, ki jih imamo kot posamezniki in kot celota, izpolnijo. Vzgojiti moramo voditelje-značaje, da bodo samostojno mislili in se ne bodo udajali protiverskemu in mlačnostnemu mišljenju okolice. Predor socialnega krščanstva v našem svobodnjakarskem meščanskem in socialističnem miljeju je odvisen prav od tega kremenitega voditeljstva. Zato zbira najboljše fante in jih vzgaja. Vendar ne poudarja naša ZFO enostransko elitnega načela. Vabi vse fante slovenske v svoje vrste in naroča svojim članom, da na širših sestankih navezujejo stike z vsemi fanti svojega okoliša.

Drugo njeno bistvo je, da je telovadna organizacija. Ima tudi netelovadce za člane, vendar nekaj osnovnih telovadnih sposobnosti zahteva od vseh. ZFO se dobro zaveda, da more duševno pa tudi telesno krepak slovenski narod kljubovati številnim in tako močnim svojim sovražnikom. Prastara je resnica, da je zdrav duh v zdravem telesu. Vendar naši ZFO nikakor ni šport samonamen. Telesne vaje služijo duhu, plemenitosti, viteštvu, in to je najvišji cilj vzgoje. ZFO želi, da so vsi fantje požrtvovalni, za vse dobro vneti, varčni in trezni, zvesti in junaški, sposobni, da kot možje na svojem mestu, v katerem koli poklicu, opravljajo nalogo, ki jim pripada v skupnem slovenskem narodnem občestvu.

Kot slovenska narodna organizacija je ZFO nepolitična vzgojna organizacija. Ne posegamo v delo politične stranke, da bi dajali fantom politična navodila. Pač pa daje fantom temeljit državljanski pouk o nalogah države, banovine in občine ter državljana v Jugoslaviji. Uči naše fante, da sta narod in država živa skupnost vseh narodnih slojev ter stanov. Zato slovenski fantje ljubijo vsak svoj stan, kmečki, delavski in obrtniški, ljubijo vsakega Slovenca kot sonarodnjaka, Jugoslovana pa kot sodržavljana; tudi nasprotnika, če dela pošteno in iskreno za skupni naš narodni blagor.

Iz našega organizacijskega življenja

Takoj ob ustanovitvi mladinske organizacije se je njeno vodstvo oprijelo preizkušene in uspešnega načina organizacijskega delovanja nekdanj tako priljubljene in nepozabne orlovske organizacije. Osnovano je v svoji centrali več delovnih edinic, načeljujejo jim odborniki predsedstva.

Med te delovne edinice ZFO spada tudi njen organizacijski odsek. Ta ima nalogo skrbeti za širjenje fantovske organizacije, za ustanavljanje novih odsekov in višjih organizacijskih edinic. Pri svojem delu se organizacijski odsek opira na podzvezne in okrožne odbore, tako da je v prav kratkem času razširil našo mladinsko organizacijo skoraj v sleherno faro lepe slovenske domovine.

Važnejša naloga organizacijskega odseka pa je skrb za dobro in enotno poslovanje med vsemi edinicami. Poslovanje je temelj vsake organizacije, brez urejenega poslovanja je dobra organizacija nemogoča. Lahko trdimo, da je naša mladinska organizacija v tem na prvem mestu. Imamo vzoren »Poslovnik«, da enotno uravnava vse organizacijsko življenje in delovanje od posameznega člana preko osnove organizacije — fantovskega odseka vse do njenega centralnega vodstva — predsedstva ZFO.

Za dobro organizacijo pa še ni dovolj, ako ima s poslovnikom urejeno poslovanje, temveč skrbeti mora predvsem za to, da pozna »Poslovnik« vse članstvo. Tudi za to je poskrbljeno s splošnimi odsekovnimi tekmami. Te so obvezne za vse odseke in njene redne člane. Na njih tekmujejo odseki med seboj tudi o poznanju »Poslovnika«.

Vsaki organizaciji so potrebni dobri in sposobni odborniki; brez teh organizacija šepa in se ne more prav razviti. Vzgoji dobrih odbornikov je treba posvečati vso pozornost, zato prireja naša organizacija v vsaki poslovni dobi posebne odborniške tečaje. Na teh se fantje seznanijo s temelji naše organizacije, podrobno obravnavajo njeno poslovanje, prav posebno se pa poučijo o delu in dolžnostih posameznih odbornikov. Poleg odborniških tečajev centrale prirejajo take tečaje tudi podzveze in okrožja ter seznanijo fante z vsemi organizacijskimi potrebami njihovih območij. Za dobre odbornike

Odbor novomeške podzveze ZFO.

Sede od leve proti desni: preds. prof. H. Bajuk, duh. vodja kanonik F. Kek, načelnik J. Pavlič. — Stoje: tajnik prof. J. Maučec, podpreds. prof. J. Rakovec, odb. J. Derganc.

skrbimo tudi s poslovnimi skušnjami, ki jih delajo naši člani pred posebnimi komisijami za posamezne odborniške funkcije. Zelo dobra pomoč pri tem delu so revizije. Z njimi se odpravljajo napake v organizaciji in se praktično poučijo odborniki v izpolnjevanju dolžnosti. Na opisan način si fantovska organizacija ustvarja kader sposobnih organizacijskih delavcev, ki so v veliko korist tako nji kakor tudi naši slovenski katoliški skupnosti.

Posebej moram poudariti vrednost **enotnega poslovanja**. Naš »Poslovnik« je obvezen za vso organizacijo; že samo to bi bilo zadostno jamstvo za enotno organizacijsko poslovanje, vendar Zveza podpira enotnost poslovanja tudi še z izdajo poslovnih knjig, statistik, mesečnih poročil o delu in drugih tiskovin za vse odseke.

Naša organizacijska mreža.

Lahko trdimo, da smo svojo organizacijsko mrežo razpredli skoraj po vseh farah. Radi živahnega organizacijskega dela se vsi številni odseki družijo v okrožja in ta zopet v podzveze s sedeži v Ljubljani, Novem mestu, Celju in Mariboru.

Vsaka od navedenih edinic ima tudi svojo nalogo v strogo organizacijskem pogledu. Odseki skrbijo za pridobivanje članov po svojih farah, jih vzgojijo k disciplini in požrtvovalnosti ter jim vcepljajo v srca ljubezen do fantovske organizacije. Naš fantovski odsek je šola za praktično in koristno življenjsko delo moške mladine.

Okrožni odbori, osemindeset jih je po številu, skrbijo za bratske stike med odseki ter v ta namen prirejajo okrožne fantovske sestanke, nenadne zборе in tabore. Njihova dolžnost je pomagati odsekom pri vsem njihovem delovanju, paziti, da se delo opravlja natančno po navodilih centrale, delovanje odsekov nadzirati ter o vsem obveščati nadrejene edince.

Važna organizacijska naloga okrožnih odborov pa je ustanavljanje novih odsekov v svojih okrožjih ter jih vpeljati čimprej v pravo organizacijsko življenje in delovanje, povezati jih trdno v našo organizacijsko skupnost. Okrožni odbori so organizacijski organi ZFO, zato jim ta tudi prepušča precejšen del svojega dela.

Kakor okrožni odbori tako so tudi **podzveze** organi ZFO, ti se namreč tudi izvolijo na Zveznem občnem zboru, medtem ko okrožne odbore izvolijo odseki na septembrskih okrožnih svetih. Podzvezni odbori opravljajo v bistvu isto delo kot okrožni, le v večji meri in obsegu. Stike z okrožji vzdržujejo s podzveznimi sveti; tu spoznajo organizacijske potrebe posameznih okrožij ter po njih usmerjajo svoje delo. Njim je tudi poverjeno razvrščanje odsekov na okrožja in ustanavljanje novih okrožij. Važno je tudi vzdrževanje neposrednega stika z odseki po okrožnih svetih, kjer je delegat Zveze vedno navzoč. Na ta način je podzveznim odborom omogočena kontrola dela v osnovnih edinicah, kar je zelo velike koristi za presojo že opravljenega dela in za sestavo delovnega načrta za prihodnjo poslovno dobo.

Vse delo pa je osredotočeno v centrali ZFO in njenem **predsedstvu**, ki združuje vse delovne odseke centrale ter ima v rokah vajeti celotnega organizacijskega aparata, da z njim delo vodi in upravlja. Tu se sestavljajo vse organizaciji potrebne statistike, vodi se kartotečna evidenca članstva po odsekih, okrožjih in podzvezah. Na podlagi mesečnih delovnih poročil, ki jih pošiljajo podrejene edince, ima kontrolo in pregled nad celotnim organizacijskim delovanjem. Po potrebi sklicuje Zvezne svete; na teh so zastopani vsi podzvezni odbori, pa skupno z njimi pretresa zveza organizacijske potrebe in sprejema važne sklepe.

Glavno in zelo važno delo predsedstva je sestava vsakoletnega delovnega načrta. V ta namen sklicuje vsako leto vodstveni tečaj; tega se udeleži celotno predsedstvo, vsi podzvezni odbori ter drugi požrtvovalni delavci iz naših vrst.

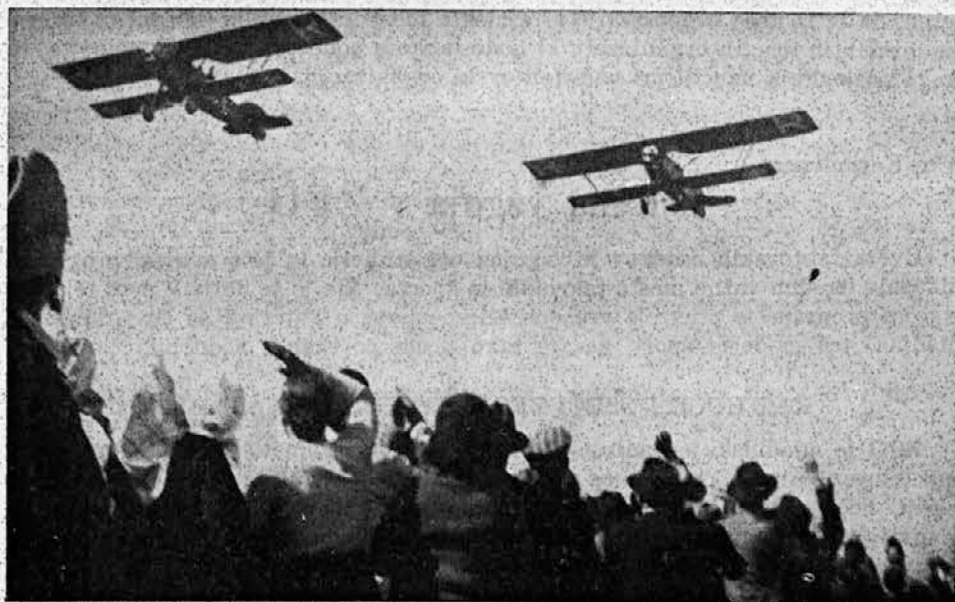
Za svoje organizacijske potrebe izdaja ZFO vsak mesec »Dopise«. Namenjeni so predvsem odbornikom. Po njih obvešča centrala vse edince o važnih organizacijskih sklepih ter sporoča za vsak čas potrebna navodila.

Iz popisanega dela je razvidno, da opravlja naša mladinska organizacija veliko in koristno delo za naš narod.

Ing. Neřima Albin:

Zvezni tajnik poroča . . .

Tajnikovo delo je med najvaŹnejšimi v organizaciji. Če jemljemo za merilo vaŹnost poslov, bomo rekli, da je uspešnost dela in razcvet organizacije odvisen v prvi vrsti od tajnika. Če n. pr. odsekovni tajniki vestno opravljajo dolŹnosti, bo tudi zvezni tajnik imel laŹji posel. Tajnikovo delo so pismeni stiki. Če ni nobenih spisov z bratskimi društvami, zlasti pa z nadrejenimi odbori, odsek v kratkem času začne hirati: na znotraj mu manjka za delo trdne in stalne podlage, na zunaj pa se loči od skupnosti ter postane osamljen. Odsek je posušena veja, ki ne brsti in ne rodi, temveč odpade od debla. Če odsekovni tajniki in tajniki drugih edinic točno odgovarjajo na dopise in okroŹnice, potem vemo v centrali, da odsek živi in kako dela. Poleg stikov z nižjimi edinicami v organizaciji pa mora zvezni tajnik vzdrževati še stike s centralami drugih organizacij in z javnimi oblastvi.

Prizor s predlanskih oroŹnih vaj jugoslovanske vojske pri Metliki.

Napraviti mora prošnje za pokroviteljstva, prošnje za podpore, zahvale itd. VaŹni so tudi stiki s centralami zamejskih telovadnih organizacij. Źal so se v tem letu stiki s češko-slovaškim Orлом radi spremenjenih političnih prilik zmanjšali, zato so se pa povečali z belgijsko telovadno zvezo.

Izrazita tajniška lastnost, brez katere ne sme biti noben tajnik, je odpravnost (ekspeditivnost); to je točnost v reševanju pismenih poslov. Vsak spis se mora nemudoma rešiti, kakor hitro je zrel za rešitev. Ko prinese poštar pisma, jih v pisarni odpro in vpišejo v vložni zapisnik po tekočih številkah. Nato vložijo vso pošto tistega dne v tajnikov predal. Ko pride tajnik, pregleda pošto in jo razdeli med posamezne odbornike (v njihove) predale. Če so stvari vaŹnejše, mora določiti odgovor na seji. Tak dopis dobi šifro »v sejo« in ga tajnik predloži na seji predsedstva, kjer dobi smernice, kako naj dopis reši. Včasih trajajo poizvedbe dalj časa in se rešitev zavleče. Ker odsekovni tajniki mnogokrat greše v tem, da na enem dopisu poročajo o najrazličnejših stvareh, se poslovanje s tem zelo oteŹi, ker so za razne stvari določeni razni poročevalci. Preden pride dopis do vseh poročevalcev, preteče mnogo dni in se rešitev dopisa po nepotrebnem zakasni. Če bi pa tajniki pošiljali vsako stvar na posebnem listu, bi se do delili vsi naenkrat posameznim poročevalcem, to bi dopisovanje zelo olajšalo.

Preteklo leto je bil ustanovljen pri Zvezi tudi tiskovni referat, ki sem ga prevzel. Namen tega referata ni cenzura, pač pa želja, da bi bili vsi dopisi v časopisih vodeni po enotnih vidikih. Ker ima zvezni tajnik najboljši pregled čez vso organizacijo, vrši to poleg tajniškega posla. Pri tem mora biti v stalnem stiku z uredništvom naših časopisov. Ob tej priliki se moram vsem gg. urednikom zahvaliti, da so mi vedno radi ustregli z objavami. Zgodi se pa mnogokrat, da pride članek za objavo prepozno, ko zaključijo uredništva list. Tedaj seveda pri najboljši volji želji odseka ne morem ustreči.

Tajniško mesto v naši organizaciji ni neka posebnost. Poslovanje je v glavnem isto, kot se rabi povsod drugod v življenju, bodisi v zasebnem gospodarstvu ali pa v drugih organizacijah. Tako je tajniško poslovanje prekristna šola, kjer se mlad fant nauči poslovanja za zasebno uporabo, kar mu mnogokrat koristi. Tako se tajniki izvežbajo za dobro in uspešno vodstvo raznih organizacij (zadruge, posojilnic, občin itd.). Zato bo zaveden fant z veseljem sprejel tajniške posle, ker se bo zavedal, da se bo pri tem mnogo koristnega za življenje naučil. Želim, da bi iz naše organizacije s tajniških mest izšli vodilni delavci naših gospodarskih in drugih organizacij, ki bodo lahko s ponosom rekli, da so se tajniškega poslovanja naučili pri naši fantovski organizaciji.

Ivan Kermavner:

Telesna vzgoja v ZFO

Zveza fantovskih odsekov je vzgojna organizacija in je v svojem programu odkazala izredno važno mesto telovadbi in športu. Šla je še dalje: V svoj telesno-vzgojni program je prevzela vse one telesne vaje, s katerimi se bavi današnja mladina, ves moderni šport, ker je tako tesno povezan s sodobnim človekom.

KAJ HOČE DOSEČI ZFO S TELESNIMI VAJAMI?

ZFO je mladinska organizacija in kot taka mora imeti v svojem programu tudi telovadbo in šport, če hoče obdržati mladino v svojih vrstah. Mladina hoče tekem, hoče zdravo borbo, in to ji nudi v polni meri telovadba in šport. V mladini je polno življenja in tudi odvišnih sil. Naloga telesnih vaj pa je, da se to življenje pravilno usmeri, da se odvišne sile sprostijo, da postane telo krepko, zdravo, odporno. Dalje hoče mladina zabave in razvedrila. In kje dobiti več in koristnejše zabave in razvedrila kakor ravno pri telovadbi in športu? V športu se znebite vsakdanjih skrbi, obenem pa krepite svoje telo na igrišču, polnem čistega zraka in sonca. Zdravje je tretja in najvažnejša korist telesnih vaj. Ne smemo pa prezreti še ene, za vsako mladinsko organizacijo izredno važne ugodnosti prave športne vzgoje: red, disciplina, tovarištvo. Če je vodstvo telovadnih in športnih organizacij v rokah večjih in idealnih ljudi, potem ni boljšega za priučitev reda, discipline in tovarištva, kakor so telesne vaje. Nasprotno pa je zopet res, da se človek pri športu navadi nereda, postane nediscipliniran in skoraj bi rekli podivjan, če ni vodstvo v pravih rokah, ali če se briga trener samo za športne uspehe, vse drugo mu je pa postranska stvar.

KAKŠNE TELESNE VAJE SE GOJE V ZFO?

Telovadba je osnova za vse športe in zavzema ta panoga v ZFO najvažnejše mesto. Ne morda zato, ker mora vsak športnik, če hoče v svoji panogi doseči kak uspeh, gojiti tudi posebno telovadbo ali gimnastiko, ampak zato, ker je telovadba pri naših odsekih najbolj priljubljena in najbolj razširjena. Tako je sedaj in bo tako tudi najbrž ostalo, dokler bo obstajala naša organizacija.

Kajti 75 odstotkov našega članstva je kmetskega in delavskega stanu. Vsi ti so čez dan zaposleni in se morejo samo zvečer posvetiti telesnim vajam. Šport pa zahteva primernih igrišč ali terenov in je vežbanje možno skoraj izključno podnevi. Za telovadbo zadostuje majhna dvoranica s primerno razsvetljavo in kako telovadno orodje, in že se more članstvo vaditi. In to vedno: poleti kakor pozimi in ob vsakem času in vremenu.

V telovadbi so najvažnejše *orodne vaje*. Mlad fant je imel že od nekdaj veliko veselje do vaj na orodju, zato opazujemo še dandanes, da je prvi korak, ki ga napravi v telovadnici, namenjen skoku na telovadno orodje. Poznati moramo dalje našega podeželskega fanta. Ta nima nikdar toliko časa kot kak mestni študent ali uradnik, zato se tudi ne more v toliki meri posvetiti telesnim vajam. Hoče pa kljub temu nekaj doseči. In če kje, prav gotovo vsak redni telovadec v enem ali v dveh letih toliko napreduje na orodju, da že more nastopiti pri domači prireditvi. Boljši tudi tekmujejo in nastopajo na okrožnih in drugih večjih prireditvah. Za nastop se pripraven fant kmalu toliko izvežba na orodju, da lahko nastopa. Ni pa pri težkih mednarodnih tekmah pri telovadbi lažje doseči uspehe kakor pri športu. Nasprotno je res: Telovadci so s svojimi 25 — 30 leti na višku (kar znači, da morajo 15 — 20 let pridno telovaditi), medtem ko je pri športnikih (zlasti za hipne in hitrostne vaje) vrhunška meja med 20 — 22 leti. K telovadbi prištevamo še redovne in proste vaje, ki zavzemajo v našem telesnovzgojnem programu najvažnejše mesto. Za red in disciplino so najkoristnejše redovne in proste vaje. Gimnastika in talna telovadba je četrti del naše telovadbe. Tudi tema dvema panogama je v naših vrstah odmerjenega mnogo časa, kajti z gimnastiko pripravljamo telo za razne orodne

Br. Ivo Kermavner na bradlji.

Polet s krogov (br. Ivo Kermavner, spodaj br. Jože Hvale).

vaje in športne panoge. Istemu namenu služi tudi talna telovadba, ki ima obenem še drugo dobro lastnost, ker zahteva precej spretnosti in poguma, obenem pa je to lepa družabna igra.

Dandanes gojimo izredno mnogo *športov*. Celo mladina enega samega športnega kluba se bavi z različnimi športnimi panogami. Kdor hoče mladino obdržati, ji mora v tem pogledu ustreči, to se pravi, osnovati mora vse one športne sekcije, za katere je med članstvom zanimanje. Kaj bomo pa rekli mi pri ZFO, ki ima nad 400 fantovskih odsekov? Glavna panoga je, kakor sem omenil, telovadba in ta se goji po vseh odsekih. *Lahko atletiko* goje fantovski odseki po vseh mestih in trgih in zelo je razširjena tudi po vaseh. Isto velja tudi za *smučarski šport*. Igra z žogo — *odbojka* — se je zelo priljubila pri odsekih. Plavalni šport si ravno kar otira pot v fantovske odseke in letošnje tekme v

Naši mladci imajo pač največ veselja pri igrah z žogo.

Mariboru, ki bodo prve, bodo pokazale, na kaki stopnji je v vrstah ZFO tudi *plavanje*. To so glavne panoge telesnih vaj, ki se goje v vrstah ZFO in katere tehnično vodstvo vedno in povsod podpira. Goje se pa še druge, kakor težka atletika, jadralno letalstvo, kolesarstvo, namizni tenis, sankanje itd. Kakor hitro se bo pokazala potreba še za kako drugo panogo, bomo takoj določili pri tehničnem odboru referenta, ki bo prevzel skrb za napredek novovpeljane panoge.

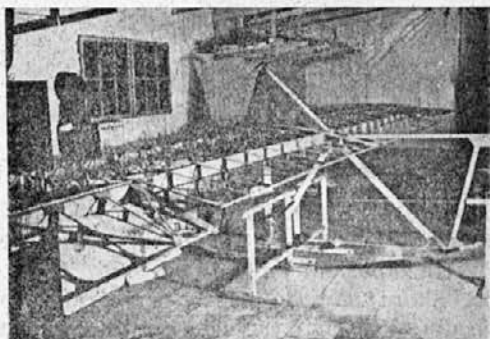
Problem, ali sta telovadba in šport potrebna, je že zdavnaj rešen. Dandanes se moramo baviti samo še z vprašanjem: na kak način pridobiti vso mladino za telesne vaje in še prav posebej za našo fantovsko organizacijo. Vprašanje telesne vzgoje v sodobnih mladinskih organizacijah je življenjskega pomena, za našo fantovsko organizacijo pa še prav posebno, ker spadata telovadba in šport med najvažnejše točke našega obširnega programa. Kako visoko ceni ZFO telovadbo in šport, se lahko razvidi iz mnogoštevilnih tečajev, treningov, tekem, nastopov. i. t. d. Stirje telovadni učitelji stalno prirejajo tehnične tečaje pri naših fantovskih edinicah; dvigniti moramo številko in kvaliteto naših telovadnih vrst.

Fantje in mladci: *v vrste naših telovadcev in športnikov! Mi gremo naprej in navzgor!*

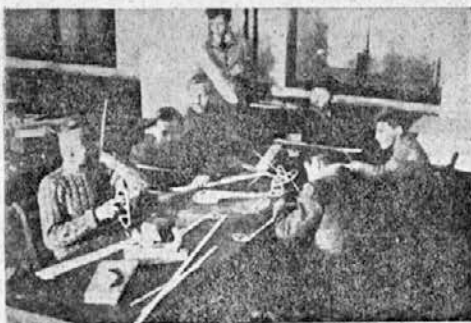
Letalstvo v ZFO

Da je letalstvo domena velikih narodov in bogatih slojev ter kot šport dostopno le malemu krogu izbranih pristašev, je znan predsodek in eden glavnih vzrokov, da ta najlepša panoga sodobne tehnike, ki ji vsi ljudje priznavajo svoje največje občudovanje — pri nas tako počasi napreduje, da nam to ni ne v čast in ne v ponos.

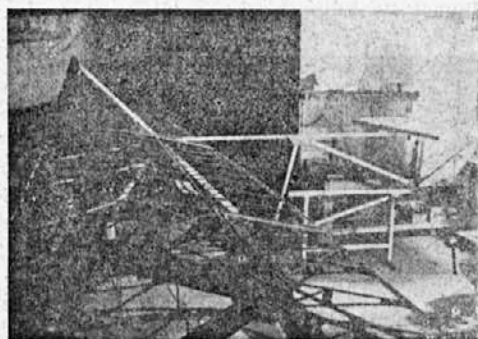
Ravno zato pa je vse pohvale vreden sklep odbora bivšega ljubljanskega okrožja ZFO iz jeseni leta 1937., prirediti teoretični tečaj o letalstvu z namenom, da ugotovimo, koliko je zanimanja med člani za to moderno športno panogo. Uvodnih predavanj je bilo osem. Udeležilo se jih je 48 članov in 20 mladcev; ti

Pogled na krila, trup in krmila.

Tudi mladei se kot modelarji navdušeno udeležujejo.

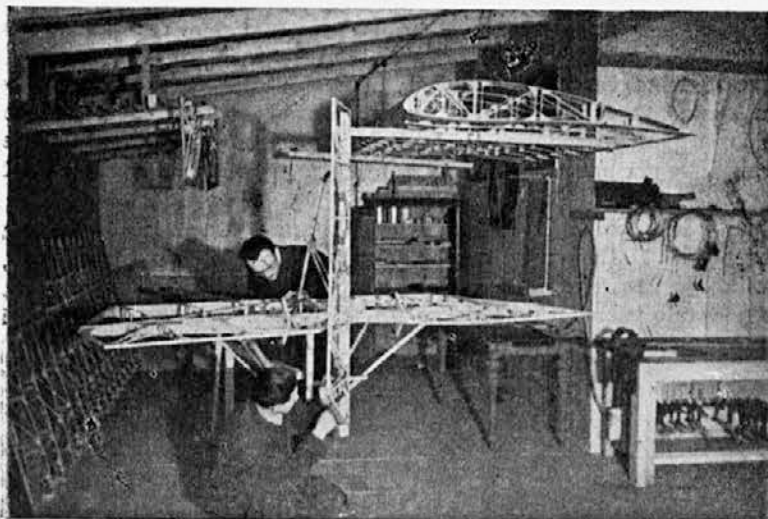
Pogled na krila od zgoraj.

Pri orodju.

so z rednim obiskom in živahno debato pokazali, kako živo jih zanima letalstvo. Ob priliki razgovorov so udeleženci enodušno sporočili željo, naj ZFO pripravi svojemu članstvu možnost za praktično delovanje tako v gradnji letal kakor tudi v vajah za brezmotorno letenje.

Upošteva, da je praktično delo odlično vzgojno sredstvo, ker fante navaja na red ter jih seznanja z marsikaterimi splošno uporabnimi tehničnimi problemi, se je ljubljanska podzveza ZFO odločila, sinji šport postopoma uvesti v svoje vrste. V ta namen je določila posebno letalsko vodstvo, da je s skromnimi sredstvi, katera mu je nudila nabiralna akcija, podpora ZFO in nekateri prijatelji ter agilni člani, uredilo v leseni zgradbi na stadionu lično delavnico, opremljeno z orodjem in materialom, ki se sproti spopolnjuje. V nji so se člani lotili gradnje začetniškega jadralnega letala. Vztrajno, večer za večerom, se vadijo v natančni izdelavi in spajanju lesenih in kovinskih delov ter se s pridobljenimi

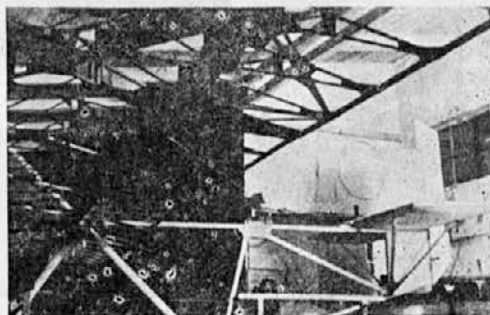

**Pri delu
na smernem
in višinskem
krmilu.**

izkušnjami usposabljam za bodoče strokovnjake. Ko zapuščajo zadnji telovadci stadion, oživi delavnica. Požrtvovalnost fantov moramo še toliko bolj ceniti, če pomislimo, da so po večini čez dan do devetih zaposleni v raznih službah.

Letalo je sedaj tako rekoč dograjeno. Skoraj se bodo pričele prve praktične vaje v letenju. Fantje jih nestrpno pričakujejo, zlasti tistega trenutka, ko se bodo lahko pognali v sinje višave.

S tem, da je ZFO vpeljala v svoje vrste letalstvo in vstopila v krog onih, ki nesebično krepijo našo moč, je napravila velik korak naprej in pokazala, da se zaveda, kaj je dolžna sebi, narodu in državi.

Pogled na krila od spodaj.

Jože Dular:

Zemlja in ljubezen

VII.

Skozi zamreženo okno majhne jetniške celice se je plazila zadnja dnevna svetloba. Zmerom temnejše je postajalo, vse je potihnilo, samo zunaj na hodniku so v enakomernih presledkih udarjali paznikovi koraki.

Gorjanov Janez je vstal s svojega trdega ležišča in uprl oči v majhno okno pod stropom. Malo prej je še razločil bele snežinke, ki so hitele mimo črnega, železnega križa v lini. Zdaj pa ni ločil ničesar več. Samo mrak in tema sta silila v njegovo celico, da v svojem velikem obupu ni vedel, kaj naj bi

počel. Časih so ga obletavale nore misli, da bi storil tako, kot je slišal, da so včasih storili obupanci. Pas, vrv ali kos rjuhe so privezali za železni križ in glavo v zanko — pa je bilo vsega za zmerom konec. Toda komaj je na to pomislil, se je stresel v grozi. Saj ni vendar nikak zločinec niti brezverec, da bi na ta način za večno pogubil svojo dušo. Še pred sodnike ni prišel, šele na sodbo čaka, pa že misli tako brezglavo. Če je še kaj pravice na svetu, mora biti prost! Toda le čemu ga ne postavijo pred sodbo?

V srcu se mu je nakopičil gnev, da je skočil k vratom in pričel po njih tolči s pestmi.

»Odprite! Odpritee...! Odpritee...!

Ozka linica v vratih se je naglo odprla in noter je pogledal paznik.

»Gorjan, če pri priči ne mirujete, vas jutri naznamim!«

Janez je povetil roki in se opotekel k postelji. Sédel je nanjo in vrtal po spominu. Na prve dni se je spomnil, ki jih je preživel med temi ozkimi stenami. Takrat je mislil, da se mu bo v resnici zmešalo. Tukaj je bil zaprt, v dušljivi, temačni prostor, sam brez žive duše, ki bi ji mogel zaupati. Zunaj pa je teklo življenje, ki se ni zmenilo zanj, in v tem življenju je bila Ivanka, tam je bil Šimen in Neža in oče, vsi Bojančevi in Hribarjevi, vsa vas je bila, prav vsi so bili tam, o njem so govorili, ga obdžžili in pomilovali, samo njega, ki bi lahko vsem povedal po pravici, ni bilo. Takrat se ni mogel zdržati, da ne bi bil planil k vratom in tolkel in razbijal še silneje, ko je prejle. Šele, ko je onemogel in mu je paznik naročil, da bo zavoljo razgrajanja dva dni preživel ob samem kruhu in vodi, se je unesel. Šel je sam váse in preždel v brezupnih mislih od jutra do večera.

Šele Neža, ki ga je čez teden dni obiskala, mu je prinesla nekoliko sonca v dušo. Da ste se Ivanka in njena mati hudo sprli zavoljo njega in da je Ivanka hotela iti kar po svetu služiti, če ji bodo še nadalje silili Šimna, in Ivanka mu verjame, da je nedolžen. »Janez, kajneda, da nisi zažgal?« ga je takrat v skrbeh vprašala. »Sevéda nisem, Neža, še nikoli nisem dvignil roke nad tujo lastnino!« ji je odgovoril, da se je vsa potolažila in hitela praviti, da bo za vse lepo in prav skrbela, dokler se sam ne vrne. »Ne obupaj, Janez, vrnil se boš, jaz ti to povem,« ga je nerodno tolažila. »Za Ivanko se pa nič ne boj, dekle ti je zvesto in tole ti pošilja, da je ne boš pozabil,« in mu stisnila v roko bel robček. Pritisnil ga je na ustnice kot svetinjo in takrat je padel iz njega droben rožni venec. Pobral ga je. »Moli, veliko moli, kot moliva midve z Ivanko, pa se bo vse srečno izteklo,« mu je naročila.

Koliko bi mu še rada takrat povedala, pa mu ni mogla niti ni smela, kajti tistih borih deset minut je preteklo, kot bi trenil. Sodnik, ki je nadzoroval njun

Prizor z okrožnega tabora stiškega okrožja v Št. Vidu pri Stični 11. junija t. l.

pogovor, pa je bil ves osoren in je Neži dejal, da ji drugič ni treba hoditi semkaj javkat. Tako brez srca je bil.

Samo na sveti večer je šel k polnočnici, drugače pa še k maši ni smel. Kot bi bil okužen, tako so ga zaprli med te štiri stene.

Zastrmel je v temo. Rožni venec je poiskal. S prsti je drsel po jagodah, potlej se je ustavil.

»Da bi bila z mojo Ivanko nekoč srečna v življenju! Oče naš...«

Na hodniku so že davno utihnili koraki. Samo šepet lastne molitve je slišal.

*

V Brezovju in Razkrižju je teklo življenje svojo pot naprej. Vreme je bilo skozi do božiča suho in burjasto, da so se ljudje najrajši stiskali okrog peči in je še ženske minila volja, da bi hodile na Krko prat perilo. Kar v čebre so nanosile vode in potlej so vse opravile doma. Vsako jutro se je razlegalo po vasi prašičje cvilenje, kmetje so kar po vrsti svojim ščetincem upihovali njihovo življenjsko luč, da so kmalu vse hiše, razen bajtarskih, razživele v domačih praznikih.

Pri Gorjanovih so to opravili kar na hitro roko. Nekaj sosedov je priskočilo, da so držali prašiča, ko ga je stari Gorjan zaklal. Drugo pa so postorili kar sami. Saj je bilo celo Gorjana malo sram. Svoj čas, ko je še rajnka žena živela, so redili včasih do deset prašičev, od katerih so najmanj tri zaklali doma. Po njeni smrti so pa vidno popustili. Vsako leto manj. Letos je Neža zredila samo enega, drugo leto pa morda še enega ne bo. Kar med bajtarje se bodo prislinili.

Božič je bil brez snega in šele na starega leta dan se je vreme toliko sprevrгло, da je tista večna burja prenehala in se je nebo na debelo pooblačilo in se pritisnilo čisto nad vas in polja. Zvečer so zaplesale prve redke snežinke, potlej pa zmerom gosteje in, ko so v novem letu vstali ljudje s postelj in pogledali skozi zamrzone šipe, je bila vsa vas na debelo pokrita z belim puhastim snegom.

Potlej je ves teden snežilo, poti so se dobro udelale in, kdor koli je imel sani in konja, ta je zapregel in vozil iz gozda rklje na žago v Razkrižju. Zdaj je bila spet prilika, da s temi vožnjami ujamejo kak dinar za najpotrebnejše.

Vsa vas se je spet razživila v delu, eden se je bolj gnal kot drugi in, ko so ob dveh, treh zjutraj vstajali in naprezali konje, so s slamo zamašili zvončke na njihovi opremi, da jih ne bi kdo prehitel. Rog je bil namreč daleč, treba je med potjo počivati in, če so do mraka enkrat pripeljali domov, so bili lahko veseli. Ko pa so se vrnili, so izpregli in nakrmili živali, povečerjali in popadali kot snopje po kloph in posteljah. Nikomur ni bilo do govorjenja in potlej ni čudno, da jih ni vrgla iz ravnotežja niti novica, da bo drugi teden sodba proti Gorjanovemu Janezu. Šele, ko so jim začele ženske praviti, da je hotel Šimen podkupiti Hrastarjevega Petra, da bi krivo pričal zoper Janeza, se je dvignila radovednost v njih.

»Podkupiti ga je hotel, praviš?«

»Govori se tako. Samo to naj bi povedal, da ga je videl tisti večer pri kozolcu. Peter je pa izblebetal, namesto da bi držal zase. Presneto narobe bo zdaj za Šimna.«

»Bo ali pa ne! Saj se ne ve, če je to res. Ljudje zmerom več povedo, kot je treba.«

»Govori se tako, potlej bo že nekaj resnice. Pravijo, da je Šimen ves iz sebe zavoljo tega. Ne vem, koliko denarja je dal Petru, da bo za naprej molčal. Zdaj ne bo peljal nobene priče s seboj.«

»Potlej ne bo dosti dosegel.«

»Seveda ne bo! Še oprostite lahko Janeza.«

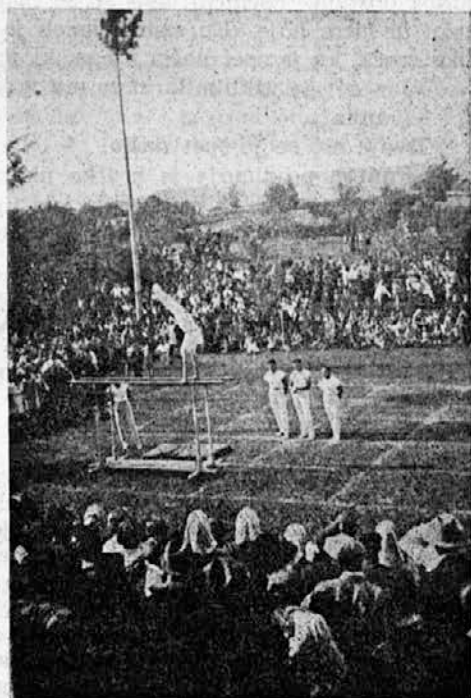
»Če je zažgal, bi bilo to nápak! Če ga izpuste, ga pa naj! Zdaj pa mi daj mir!« je mož nazadnje zagodrnjal in se preložil na peči.

Čas je kljub kratkim dnevom in dolgim večerom hitro bežal in kar naenkrat je bila tukaj sodna obravnava proti Gorjanovemu Janezu. Ta dan je bila vsa vas pokonecu. Janez je bil navsezadnje le njihov vaščan in, če bo obsojen, bo to čez vse Brezovje vrglo slabo senco. Njegov oče zares ni dosti prida, zato pa je Janez čisto drugačen, bi mu ne želel slabo. Bartov Jože je celo napregel lahke sani in se z nekaterimi fanti odpeljal v mesto, da bodo čimprej zvedeli in sporočili vaščanom, kakšna je bila sodba.

Neža je bila ves dan kot na trnju. Stari Gorjan je že navsezgodaj izginil brez zajtrka od doma. Prejšnji večer je govoril, da se še iz hiše ne upa zavoljo sramote, ki mu jo je naredil Janez. Ko pa ga je Neža v jutru poklicala k zaj-

Pogled na govorniški oder na balkonu prosvetnega doma v št. Vidu pri Stični, pred domom se je tabor vršil.

Prizor s tabora stiškega okrožja v št. Vidu na Dolenjskem.

trku, ga ni bilo nikjer. Celo Martinka, ki je drugače po ves dan plel koše in košare, takrat ni zdržalo doma.

Od same skrbi ni Neža niti pristavila lonca za kosilo; zanjo ni bilo treba, drugih dveh pa tudi ni bilo doma. Zato je odšla prêcej, ko je odzvonilo poldan in so pri Bartovih pojužinali, v vas k sosedi, da bi pri nji našla moči in tolažbe.

»Kaj misliš čisto za res, da bodo Janeza spustili?« je v dvomih spraševala sosedo.

»Seveda, čisto gotovo je to, če je nedolžen, ga vendar ne bodo pripravili.«

»Če ga pa vseeno obsodijo?«

»Ne bodo ga, ti pravim!« ji je zatrjevala s tako vnemo, da je Nežo pri priči popustilo malodušje. »Kar potolaži se in domov pojdi in mu pripravi, da ne bo lačen, ko se vrne.«

Nič se ni obotavljala, kar čez vrt je stekla in zanetila v ognjišču. Proti mraku ni mogla več zdržati doma in je spet skočila k Bartovki. Komaj pa je dobro odprla usta, je na ves dir priteknel Martinek in ženskama v eni sapi povedal, da Janezu niso mogli ničesar dokazati in da so ga izpustili in da se že

vrača s fanti domov. Neža je vzkliknila in se skoraj sesedla od veselja, toda ko je hotela Martinka še nadalje vprašati, kako in kaj je bilo z Janezom, je izginil, kot bi ga zemlja požrla. Pošteno se je že zmračilo, ko se je na koncu vasi oglašila na saneh harmonika. In zraven kričanje in vriskanje, da je šlo skozi ušesa, ko so zavozili med hiše. Kot svata so pripeljali fantje Janeza domov.

Nežo so polile solze, ko ga je spet zagledala.

Vsa hiša je bila polna ljudi, vsak mu je hotel stisniti roko. Janez je odzdravljaj in kot v sanjah blebetal besede. Tako čudno je bilo vse, kakor še nikoli v njegovem življenju.

Skoro so se odprla vrata. Kot krogla je bušil Martinek v sredo sobe. »Janez, Ivanka je tu!« je zaklical ves zasopel in se sesedel ob peči.

Na vratih se je pokazala Ivanka. Ko je zagledala toliko ljudi, je za trenutek obstala. Pšenični lasje so se razpustili in v lice je bila vsa rdeča zavoljo teka in hitre hoje. En sam nasmeh je bil njen obraz, ena sama velika, prevelika sreča, ko je spet našla njega, ki ji je bil tako drag.

»Janez!« je vzkliknila in se mu vrgla naproti.

»Ivanka!«

Dvoje src se je spet našlo.

»Fantje, pojdemo!« je kratko ukazal Bartov Jože.

Ko je trenutek za njimi odhajala tudi Ivanka, ji je sneg škripal pod nogami, burja je vlekla. Nji pa se je v srcu razcvetela najlepša pomlad. (Dalje.)

ANŽE

Povest. — Norveški spisal Björnsterne Björnson. — Poslovenil Ivan Čampa.

ENAJSTO POGlavJE

Naslednjega dne je Anže prišel v sobo in povedal, kar je pravkar slišal na vasi, da je namreč Matilda, nadučiteljeva hčerka, prav zdajle odpotovala v mesto; ona sama da misli samo za nekaj dni, a starši da želé, naj ostane v mestu vsaj eno ali dve leti. Elica, ki je šele zdaj izvedela za ta načrt, je od strahu omedlela in se zrušila.

Anže, ki še nikdar ni videl kaj podobnega, se je grozno ustrašil. Tekel je po dekleté po stare, starši pa v hišo; po vsej hiši je nastal vik in krik, še pes je lajal pred skednjem. Ko je Anže kasneje spet prišel v hišo, je mati klečala pri postelji, oče pa je bolnici podpiral glavo. Vse dekleté so bile na nogah, ta je tekla po vodo, druga po kapljice, ki so bile v omari, tretja spet je bolnici odpenjala životek pod vratom. »Oh, Bog te potolaži in ohrani!« je dejala mati, »saj je bilo res neumno od nas, da ti nismo povedali. Ti pa, Andrej, si branil, Bog te potolaži in ohrani!« Andrej je molčal. »Jaz sem precej rekla, a Bog varuj, da bi se kedaj kaj po mojem naredilo. Oh, Bog te potolaži in ohrani! Zmerom si tako grd proti njej, Andrej; ne veš, kako je treba ravnati z njo; ne veš, kaj se to pravi, nekoga rad imeti!« Andrej je molčal. »Ta ni taka kot druge, ki se lahko otresejo slednje skrbi; ubožica je pa ni mogla prenesti, ko je tako nežna. Posebno še zdaj ne, ko ni bila trdnega zdravja. Tak vzdam si se no, otrok moj, na večno te bomo zares radi imeli! Vzdam si se, ljuba Elica, prisrčni otrok moj, in ne delaj nam takih skrbi!« Tedaj je Andrej dejal: »Ali molčiš kot grob, ali pa preveč jezikaš,« pogledal je k Anžetu, kot bi se mu ne videlo prav, da sliši kaj takega; rad bi bil, da bi se Anže umaknil. Ker so pa že dekleté ostale notri, je ostal tudi Anže, a stopil je k oknu. Medtem si je bolnica vsaj toliko opomogla, da je lahko pogledala okrog sebe in mogla prepoznati prisotne; toda s tem se ji je obenem vrnila tudi zavest. Zakričala je: »Matilda!«, krčevito zajokala in tako ihtela, da se je vsem paralo srce. Tedaj jo je skušala mati potolažiti in oče se je postavil tako, da ga je lahko videla; toda bolnica je oba odrinila od sebe. »V kraj, v kraj!« je kričala, »ne morem vaju trpeti, v kraj!« — »O Kristus nebeški, svojih staršev ne moreš trpeti?« je vprašala mati. — »Nak, ne morem, trda sta do mene in sta mi ugrabila še to edino veselje, ki sem ga imela!« — »Elica, Elica, nikar ne govori tako pregrešno!« je prijazno prosila mati. — »Pa, mati!« je kričala, »zdaj vama končno le moram povedati! Viš, mati, poročiti sta me hotela s tistim

ostudnim človekom, ki ga videti ne morem. Zapirala sta me sem notri, kjer sem se čutila srečno, če sem smela ven! In zdaj sta mi iztrgala še Matildo, edino, ki jo imam na svetu rada in po kateri koprnim! O Bog, kaj bo z menoj, če Matilde ne bo tukaj — posebno še zdaj, ko imam toliko na srcu, toliko, s čimer ne morem priti na jasno, če ne bom imela prilike, da bi se s kom pogovorila o tem!« — »Pa saj si bila zdaj le redko kdaj pri njej,« je dejal Andrej. — »Pa kaj je potem, saj sem jo od okna lahko videla!« je odvrnila bolnica in jokala tako otroško milo, da se je Anžetu zdelo, kot bi še nikdar ne slišal takega jokanja. — »Od tam jo vendar nisi mogla videti,« je odvrnil Andrej. — »Pa sem videla vsaj hišo!« je pristavila, mati pa je grenko pripomnila: »Ti nič ne razumeš tega.« Odkar je izrekla te besede, je Andrej molčal. — »Zdaj ne bom smela nikdar več stopiti k oknu!« je tožila Elica. »Vsako jutro, kakor hitro sem vstala, sem stopila tja in zvečer sem v mesečini sedela ondi. Zmerom sem stala pri oknu, kadar nisem imela nikogar, h komur bi lahko šla. Matilda, Matilda!« Obrnila se je v postelji in znova začela krčevito jokati. Andrej je sedel na stolček in jo zaskrbljeno gledal.

Eličin krč pa ni popustil tako hitro, kot so morda pričakovali starši. Šele proti večeru so sprevideli, da se bo iz tega razvila težka bolezen, ki je že dolgo utegnila prežati v njej, in poklicali so Anžeta, da bi jo pomagal zanesti v zgornjico. Izgubila je zavest, bila zelo bleda in nepremično je ležala. Mati je sedla k njej in oče je potem, ko je dolgo stal ob postelji in jo opazoval, spet odšel na svoje delo. Anže je storil isto; toda zvečer, ko je legel spat, je molil zanjo, molil, da bi njej, ki je tako mlada in lepa, nihče ne mogel uničiti njene življenjske sreče.

Naslednjega dne, ko je Anže vstopil, sta oče in mati sedela skupaj in se pogovarjala; mati je bila videti objokana. Anže je vprašal, kako je. Oba sta čakala, da bo drugi odgovoril, radi tega je trpelo precej dolgo, da je Anže dobil odgovor; končno se je vendar oglašil oče: »Slabo je videti!« — Pozneje je Anže izvedel, da je Elica vso noč blodila, ali, kakor je dejal oče, govorila neumnosti. Zdaj da jo kuha huda vročica, da nikogar ne pozna, da ne mara nič jesti in da se starši posvetujejo, če ne bi bilo dobro iti po zdravnika. Ko sta pozneje spet odšla gori, da bi pogledala bolnico, in je Anže sam ostal tukaj, mu je bilo tako, kot da se gori borita življenje in smrt, a on sam da ne sme biti zraven.

Čez nekaj dni se je Elici vendar nekolikoboljšalo. Nekega dne, ko je oče pazil pri njej, ji je prišlo na misel, da naj bi kanarček, ki ji ga je podarila Matilda, stal v kletki pri njeni postelji. Tedaj je oče odvrnil, kot je bilo tudi v resnici, da so ptička v tej splošni zmešnjavi pozabili in da je poginil. V tem trenutku pa je prišla mati in že od vrat kričala: »Moj Bog, Andrej, kaj ti je v glavi, da kaj takega pripoveduješ bolnemu dekletu? Lej, spet je omedlela! Bog ti grehe odpusti!« Kakor hitro je prišla k zavesti, je kričala za ptičkom, menila, da se Matildi nikdar več ne bo moglo dobro goditi, ker je ptiček poginil, hotela je k njej in znova je padla v nezavest. Andrej je dolgo časa stal in vse to gledal, dokler se mu nazadnje le ni zazdelo prehudo; zato je hotel tudi pomagati; toda mati ga je odrinila v kraj in rekla, da bo že sama varovala bolnico. Tedaj je Andrej obedve dolgo gledal, si nato z obema rokama poveznil kučmo na ušesa, se obrnil in šel ven.

Tudi nadučitelj in njegova žena sta obiskala bolnico, kajti bolezen je napadla Elico z novo močjo in bilo je tako resno, da so morali po gospoda, kajti nihče ni vedel, če gre pri Elici na življenje ali na smrt.

Tako nadučitelj kot njegova žena sta govorila z Andrejem na samem in mu očitala, da je bil pretrd z otrokom. Ko sta izvedela za zgodbo o ptiču, je nadučitelj kar naravnost dejal, da je bilo to brezsrčno; dejal je, da bo vzel otroka k sebi, čim bo mogla iti brez nevarnosti. Gospa nazadnje sploh ni mogla več videti Andreja, jokala je in sedela pri bolnici, naročila zdravnika, sama prevzela njegove odredbe in po večkrat na dan prihajala, da bi negovala Elico po njegovih naročilih. Andrej se je potikal na dvorišču od enega konca do drugega, največ seveda sam, potem spet dolgo stal na enem in istem mestu, si nato z obema rokama popravil kučmo in se lotil kakršnega koli dela.

Mati ni nič več govorila z njim; komaj da sta se še videla. Od časa do časa je šel k bolnici; tedaj je spodaj na stopnicah sezul čevlje, snel pred vrati kapo in previdno odprl. Kakor hitro je vstopil, se je ona obrnila, kot bi ga ne videla, si podprla glavo z roko in gledala predse ali na bolnico. Ta je ležala negibna in bleda, ne da bi vedela, kaj se dogaja okrog nje. Andrej je nekaj časa stal ob končnici postelje, obe gledal in ni dejal ne bev ne mev. Če se je bolnica kdaj obrnila, kot bi se hotela zbuditi, se je nemudoma odvrnil ven, prav tako tiho, kot je prišel.

Često je pomislil Anže na to, da so bile ob takih razmerah med možem in ženo, med starši in otrokom izgovorjene besede, ki si jih je moral ta kot drugi dobro vtisniti v spomin in ki jih je mogel šele čez dolgo časa pozabiti. Želel si je v kraj odtod, čeprav bi bil še prej rad vedel, kako bo z Ellico. Samo to, si je mislil, bi pa že vendar lahko izvedel. Radi tega je stopil k Andreju in mu dejal, da misli domov; delo, za katero so ga dobili, da je končano. Ko je Anže prišel k njemu, je Andrej sedel zunaj na tnalu in grebel z neko deščico po snegu. Anže je deščico spoznal; bila je prav ista, s katero je bila zagozdena vetrnica. Ne da bi ga pogledal, je Andrej dejal: »Saj res ni več prijetno biti tukaj; — vendar se sliši to nekako tako, kot bi jaz ne želel, da greš.« Potem ni dejal Andrej nič več in Anže je bil tudi tiho; postal je še trenutek, se nato odstranil in znova prijel za delo, kot da bi bilo pribito, da mora ostati.

Pozneje, ko so poklicali Anžeta k skledi, je Andrej še zmerom sedel na tnalu. Tedaj je stopil Anže k njemu in ga vprašal, kako gre danes Ellici. »Danes je nemara jako slabo,« je odvrnil Andrej, »zakaj, kakor vidim, mati joka.« Zdelo se je, kot da bi nekdo velel Anžetu, naj sede, zakaj sedel je na prevrnjen krcelj ravno nasproti Andreju. »V teh dneh sem večkrat mislil na tvojega očeta,« je dejal Andrej tako nepričakovano, da Anže ni vedel, kaj odgovoriti. »Saj gotovo veš, kaj se je bilo primerilo med nama?« — »Vem.« — »In prav gotovo veš vendar samo polovico in vso krivdo zvracaš name.« — Čez časek je Anže odvrnil: »Saj ste menda vso stvar uredili s svojim Bogom, prav tako gotovo, kot jo je moj oče tudi.« — »Kakor se vzame,« je pristavil Andrej. »Ko sem spet našel to deščico, se mi je strašno čudno zdelo, da si moral ti priti sem in rešiti vetrnico. Prav tako dobro prej kot potlej, sem si mislil.« Vzel je kučmo z glave, sedel in bolščal vanjo.

Anže kar ni mogel razumeti, kako je mogel misliti, da bo on kar takoj hotel govoriti z njim o očetu. Da, razumeti ni mogel še tedaj, ko je že začel, tako malo je bilo to Andreju podobno. Toda kaj vse se je že prej dogodilo v njegovem srcu, to je zapazil Anže šele potem, ko je nadaljeval s pripovedovanjem, in če je tega počasnega, a skozi in skozi značajnega moža spoštoval že prej, se je zdaj to spoštovanje le še povečalo.

»To sem moral biti star kakih štirinajst let,« je začel Andrej, ko se je med vsem pripovedovanjem kdaj pa kdaj prekinil, spet dejal nekaj besede in se znova vstavil, tako da se je moglo v njegovem govoru opaziti, kako vsako besedo tehta, »kakih štirinajst let, pravim, sem moral biti star, ko sem spoznal tvojega očeta, ki je bil enake starosti. — Bil je jako divjlj in ni nikogar trpel nad seboj. In nikdar mi ni mogel pozabiti, da sem nekoč dobil v šoli najboljše spričevalo jaz in ne on. — Često me je silil, naj se pomerim z njim, a iz tega ni bilo nikoli nič; bržkone radi tega, ker ni bil ne ta ne oni popolnoma gotov, da bo zmagal. Zanimivo pa je, da se je skoraj vsak dan pretepal, a da se kljub temu ni zgodila nesreča; prvič pa, ko se je pomeril z menoj, jo je izkupil, da hujše ni mogel; pa kajpak, saj sem tudi dolgo čakal.

Matic je norel za vsemi dekleti in dekleta za njim. Jaz pa sem mislil samo na eno, a odjedal mi jo je na vsakem plesu, na vsaki svatbi in na vsaki veselici; to je bila ta, ki sem zdaj poročen z njo. — Večkrat me je jako, jako imelo, da bi se radi tega pomeril z njim; toda bal sem se, da ne bi zgubil, in vedel sem, da bi s tem izgubil tudi njo. — Če so vsi drugi odleteli, sem jaz dvignil breme, ki ga je tudi on, udaril s peto ob strop, ob katerega je tudi on; kljub temu pa si ob prvi priliki, ko mi je spet prevzel dekleta, vendar nisem upal, da bi začel z njim prepir, — čeprav se je nekoč zgodilo, da sem tedaj, ko mi jo je spet prevzel, pograbil odraslega možaka in ga za špas dvignil do stropa. Tedaj pa je tudi on ves prebledel.

In če bi se vsaj možato obnašal do nje! Toda varal jo je in tako je šlo večer za večerom. Skoraj sem že mislil, da ga ima od danes do jutri rajši. — Tedaj je prišel konec. Nisem hotel prenašati, da bi ga še dalje tako uganjal, in radi tega sem mu nagodel še nekaj hujšega, kot sem mu namenil. Potem ga nisem videl nikdar več.

Dolgo sta sedela molče; končno je Andrej nadaljeval:

»Njo pa sem spet snubil. Ni rekla ne tako ne tako in zato sem mislil, da se bo kasnje že izboljšalo. Tako sva se poročila. Začela sva z velikim gospodarstvom, ki se je pozneje še pomnožilo. Najina grunta sta bila skupaj in tako sva jih potem združila, kar sem jaz imel v mislih že od svojih deških let. Še marsikaj drugega pa, kar sem tudi imel v mislih, se ni zgodilo.« Dolgo je sedel tiho. Anžetu se je za trenutek zazdelo, da joka, kar pa ni bilo res. Vendar je bil njegov glas še mehkejši in nežnejši, ko je nadaljeval.

»Spočetka je bila tiha in jako otožna. Nisem ji vedel kaj povedati v tolažbo, zato sem molčal. Kasnje se je pokazala na njej sem in tja neka samovoljnost, kar si nemara že opazil. Vendar je bila to vedno neka izprememba in zato sem molčal tudi tedaj. — Vendar pa resnično veselega dne v vseh dvajsetih letih, odkar sem poročen, le nisem imel — —«

Ob teh besedah je prelomil deščico; potem je za trenutek opazoval oba dela.

» — Ko je Elica odraščala, sem mislil, da bo imela pri tujih ljudeh več veselja kot doma. Redko kdaj sem kaj ukrenil, pa največkrat je bilo še tisto nápak; — tudi tokrat je bilo tako. Mati je tu-le samevala in koprnela po otroku, čeprav je bilo med njima samo jezero, in nazadnje sem sprevidel še to, da tudi gori v šoli ne gre tako kot bi moralo, kajti pri vsej dobrobrčnosti so ti nadučiteljevi ljudje kaj čudni svetniki; toda prepozno sem prišel na to. Elica nima zdaj ne očeta ne matere rada.«

Znova je snel kučmo; zdaj so mu dolgi lasje viseli čez oči; popravil jih je stran in se spet pokrtil, kot bi hotel iti. Ko pa se je pripravljaj, da bi vstal, in se je obrnil proti hiši, je obstal in, medtem ko je gledal na okno, kjer je ležala hči, pristavil:

»Mislim sem, da bo najbolje, če se Matilda sploh ne poslovi od nje, a ravno v tem nisem imel prav. Priznal sem ji, da je poginil ptiček in, ker sem bil jaz kriv tega, sem mislil, da je najbolje, če ji odkrito priznam, a zmotil sem se tudi v tem. In tako se mi zmerom godi. Zmerom sem si prizadeval, da bi vse uredil čim bolje, a sešlo se je vedno čim slabše in zdaj je prišlo tako daleč, da se žena in hči menita o meni samo slabo, jaz moram pa sam pohajati toč okrog.«

Dekla jima je zaklicala, da bo jed mrzla. Andrej je vstal. »Konji rezgečejo,« je dejal, »so jih že pozabili.« Šel je v hlev, da bi jim vrgel sena.

DVANAJSTO POGlavJE

Elica je bolezen zelo oslabilala; mati je bila noč in dan pri njej in nikoli spodaj; oče jo je v samih nogavicah obiskoval, tako kot navadno, da je prej pustil kučmo pred vrati. Anže je bil še zmerom tam; on in Andrej, ki ga je Anže imel kar najbolj rad, sta navadno sedela skupaj. Andrej je bil izobražen, misleč možak, ki pa se je tako rekoč bal svojega znanja. Če pa je zdaj Anže vzpodbujajoče sedel poleg njega in mu pripovedoval, česar še ni vedel, potem mu je bil Andrej zelo hvaležen za to.

Elica je kmalu že lahko vstajala za nekaj ur iz postelje in, čim bolj se ji je obracalo na bolje, toliko več domislekov se je je porajalo v glavi. Tako na primer se je zgodilo nekega večera, ko je Anže v svoji sobici, ki je bila pod Eličino kamrico, na glas pel, da je prišla mati in ga v Eličinem imenu prosila, naj pride in zapoje zgoraj, da bo lahko slišala tudi besede. Tudi tukaj, kjer je zdaj sedel, je pel samo radi Elice, kajti pri materinih besedah je zardel in se dvignil, kot bi hotel to dejstvo zatajiti, čeprav mu radi tega nihče ni ničesar očital. Kmalu pa se je umiril in izogibajoče se dejal, da vendar ne zna peti Bog vé kako. Toda mati je menila, da to nemara ne bo res, če je že začel.

Anže se je vdal in odšel gori. Od tistega dne, ko je Elico pomagal nesti tja, je še ni videl; slutil je, da se je morala medtem zelo sprementil, in tega se je nekoliko bal. Ko pa je po tihem odprl vrata in vstopil, je bilo v sobi tako temno, da ni nikogar videl. Obstal je na vratih. »Kdo je?« je vprašala Elica tiho, a razločno. — »Anže,« je odgovoril z mehkim glasom, da je ne bi prestrašil. — »To je lepo, da si prišel!« — »Kako ti je, Elica?« — »Najlepša hvala, zdaj je že bolje.«

»Sesti moraš, Anže,« je dejala čez trenutek in Anže je z roko iskal okrog sebe, dokler ni na končnici njene postelje zatipal stola. »V tako veliko veselje mi je, če te slišim peti; tu gori mi moraš kaj zapeti.« — »Samo če bi znal kaj primernege.« — Nekaj časa je vladala tišina, nato je ona dejala: »Kakšno cerkveno zapoj!« In jo je; zapel je kitico neke postne pesmi. Ko je končal, je slišal, da joka, in radi tega si ni več upal, peti dalje. A čez nekaj trenutkov je dejala: »Zapoj še kaj podobnega!« In zapel je eno najnavadnejših nedeljskih pesmi. »Ko bi ti vedel, o čem vse sem premišljala, odkar moram ležati tukaj,« je dejala Elica. Ni ji vedel kaj odgovoriti na to in spet je slišal, kako joka v temi. Na steni je tiktakala ura, podrknila za bitje in nato bila. Elica si je nekajkrat počasi oddihnila, kot bi si hotela olajšati prsi, nato pa je dejala: »Človek pa res tako malo vé, še očeta in matere ne pozna. — Nisem bila dobra do njih in zato je prišlo tako čudno, da sem morala zdaj poslušati postno pesem.«

Če človek govori v temi, je vedno bolj odkrit, kot če gleda iz oči v oči; tudi pove tako več.

»Prijetno mi dé, da slišim te besede,« je odvrnil Anže; mislil je na tisto, kar je dejala tedaj, ko je zbolela. Tudi ona je prav dobro razumela in je radi tega rekla: »Če bi se mi ne bilo to primerilo, potem sam Bog vedi, kako dolgo bi bila še tavalala okrog, preden bi bila našla mater.« — »Ali je zdaj odkrito govorila s teboj?« — »Vsak dan; prav nič drugega ni počela.« — »Potem si gotovo marsikaj slišala.« — »Imaš prav.« —

»Skoraj gotovo sta govorili tudi o mojem očetu?« — »Sva.« — »Ga še pomni?« — »Še zmerom misli nanj.« — »Ni lepo ravnal z njo!« — »Uboga mati!« — »Pa tudi do samega sebe je bil kar najslabši.«

Svojih najglobljih misli pa si vendar nista zaupala. Elica je sprva molčala. »Svojemu očetu da si podoben.« — »Pravijo,« je izogibajoče se odvrnil; ni opazila načina, kako je to izrekel, radi tega je dostavila po kratkem premoru: »Ali je tudi on znal pesniti?« — »Nak.« —

(Dalje prihodnjič.)

Iz kraljestva narave

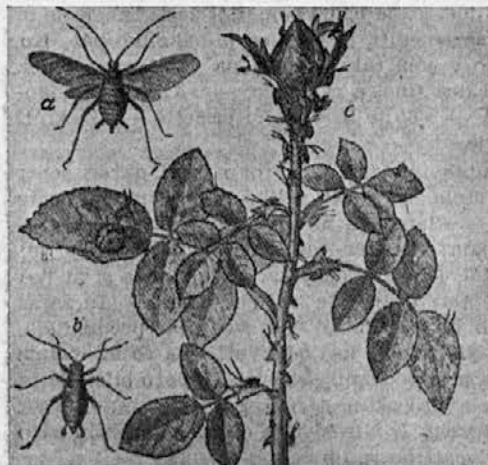
Dr. Maks Wraber:

Sadjarjeva opravila v poletju

Čez poletje delo v sadovnjaku ne priganja tako kakor spomladi ali jeseni, ker ni tako nujnih opravil. Seveda pa skrbnemu sadjarju ne bo nikoli primanjkovalo dela. S posebno pozornostjo bo zasledoval razvoj sadnega nastavka in pojavljanje sadnih škodljivcev.

Kdor je zanemaril sadjarska opravila v prejšnjem mesecu, naj jih izvrši vsaj v juliju. Nadaljuj tudi v poletju z obnavljanjem kolobarjev okrog mlajših dreves, da jih ne bo premočno zarasla gosta ruša. Ne pozabljaj na trebljenje vodenih in roparskih poganjkov, ki hudo slabijo rodno moč drevesa. Roparski poganjki so lahko posledica raz-

ličnih vzrokov: preglobokega sajenja, bolnega debla (radi pozebe itd.), nekatera sadna drevesa (slive) pa sploh nagibajo k roparskim poganjkom iz korenin. Po svojem bistvu so sicer roparski poganjki podobni vodenim, ki nastajajo v krošnji, so pa mnogo škodljivejši, ker že pri tleh pritegnejo nase mnogo hranilnih sokov, namenjenih kroni. Če jih ne zatiramo dovolj ali nepravilno, se lahko razbohotijo, da se škoda ne da več popraviti. Ne zadošča, če jih porežemo tik nad zemljo, ker se potem često še bolj razraščaajo, marveč je treba zemljo odkopati in jih odrezati tik ob delu oz. korenini. Tej nadlogi odpomoremo tudi s puščanjem sokov (zarezovanje skorje na delu in vejah), s čimer se pospešuje predvsem močnejše dviganje sokov, debeljenje in krepljenje mladih dreves, popravljanje raznih napak (celjenje ran, odstranjevanje pretrde, neprožne skorje) in bolezni (smolčke). Ugoden čas za puščanje sokov pa je pomlad (marec — april), ko drevo prizadejano rano najlaže zaceli. To si torej zapomni za prihodnjo pomlad! — Preglej drevesca, ki si jih posadil spomladi! Zemlja se je v jami dovolj sesedla in zato lahko sedaj debelca čvrsto privežeš h kolom.

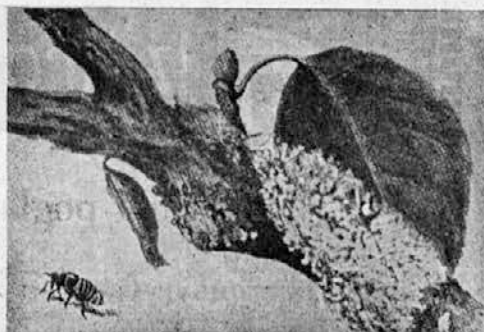

Šipkova ušca. a) samica s krili (4 mm), b) brez kril, c) šipkova vejca z ušicami.

Posebna skrb naj ti bo vztrajno in vestno zatiranje sadnih škodljivcev, zlasti listnih ušic, ki se bohotno razmnožujejo po drevju in ga občutno oškodujejo, če zanemarjamo njihovo uničevanje. Listnih ušic je povsod dovolj in preveč, saj ima skoro vsaka rastlina svoje posebne listne uši. Posebno nevarne so mlademu drevju, ker se nasele na

najnežnejših in najobčutljivejših delih, to je na listih in zelenih mladikah, kjer srkajo sokove in torej ovirajo te prevažne organe v rasti in delovanju. Razen tega izločajo neko sladko tekočino, ki privabi sladkosnedne mravlje, največje prijateljice in zaščitnice listnih ušic. Najhuje pa je to, da ta »medena rosa«, ki se nabira na listju, pospušuje naselitev neke glivice (*Capnodium salicinum*), ki prevleče listje s črno prašnato prevleko. Listje postane zato nesposobno za svoje najvažnejše opravilo, da iz vode in rudninskih snovi ter zraka pod vplivom sončne svetlobe in s pomočjo zelenila (klorofila) snuje zase in za vse drevesne dele prepotrebno hrano in gradivo za rast. To listno opravilo se imenuje prilikovanje ali usvajanje (asimilacija). Drevo zato hira, zaostaja v rasti ter ima zgrbančeno listje in kratke, zvite poganjke. Ker so nekateri rodovi listnih ušic krilati, se nadloga kaj hitro širi od drevesa do drevesa in iz kraja v kraj tudi v precejšnje razdalje. Listne ušice (*Aphis*) se razen tega neverjetno naglo razmnožujejo. Izračunali so, da more imeti ena sama listna ušica tekoma poletja okoli dva milijona potomk, če bi razvoja nič ne oviralo. Zato se ne smemo čuditi, da se listne ušice v kljub skrbnemu zatiranju takoj spet namnože. Skrben sadjar ne sme torej nikoli brezskrbno počivati in tudi ne omagati v boju s sadnimi škodljivci. — Sredstev za uspešno uničevanje listnih ušic poznamo mnogo, treba jih je le uporabljati pravočasno in vedno iznova. — Pokončevati je treba že sama jajčeca, ki so z njimi mladi poganjki včasih na debelo posuti kakor z zrnici črnega smodnika. Mažemo take mladike z ilovico samo ali pa pomešano z apnom. Mlade poganjke in vršičke, ki so jih hudo napadle ušice, kar porežemo in sežgemo, če ušic ne moremo pokončiti z roko. Uspešno je škropljenje z mešanico vode, 1% tobakovega izvlečka in raztopine 1.5 kg mila. Še boljše je naliti to škropilo v posode in vanje pomakati mladike, ker tako žužkotorna (insekticidna) tekočina bolj gotovo pride do živega ušicam, skritim v zgrbančanem listju. — Pridno jih zatirajo tudi polončice (božje kravice).

Tudi razni drugi sadni zajedalci se radi razpasejo in tudi njim sadjar ne sme prizanašati. Julija je čas, da se opravi tretje škropljenje po cvetenju. Opravi ga vestno in temeljito, sicer je škoda dela in stroškov. Zelo potrebno jet retjč škropiti, če si prvo ali drugo škropljenje po cvetu zanemaril ali slabo opravil. — Močno in dolgotrajno deževnov reme koncem pomladi je povzročilo odpadanje zelenih plodov. Treba jih je po-

Krvava uš. Na jabolčni veji velika zadru-ga, zastrta z voščeno prevleko; levo spodaj posamezna živalca (3 mm).

brati in odstraniti, da ne gnijejo in se v njih ne koti škodljiva zalega. Enako je treba skrbno pobirati še nedorasle, prerano dozorevajoče plodove hrušk in jablan, ki že začenjajo padati. — eČ tak sad prežeš, boš videl, da je črviv. Črvičnost povzroča ličinka (gosenica) jabolčnega zavijača. Ta drobní metuljček s pepelastima sprednjima in svilenima zadnjima kriloma je ob pomladanskih večerih obletaval sadovnjake in odlagal jajčeca na mlade jabolčne in hruškove plodiče. Ličinke so se zavile v nezrele plodove in izjedle notranjost, posebno pečke. — Enako škodo povzroča na koščičastem sadju gosenica češpljevega zavijača, ki je jabolčnemu močno podoben, le da je manjši od njega. Gosenica obeh povzroča prerano dozorevanje in odpadanje plodov. Ko doraste, se pregrize skozi plod, spusti se po nitki na tla, če ni plod že prej odpadel, in si poišče zavetje v razpokanem drevesnem lubju.

Julija je tudi že čas, da misli sadjar na uporabo sadja, t. j. na njegovo prodajo, vkuhanje, pripravljanje sadne mezge (marmelade), predelavo sadja v sadjevec in sladkosok, sušenje sadja itd. Treba je zato počasi pripravljati potrebne zaboje, posodo in sode, urejati stiskalnice in sušilnice, kdor pa jih še nima, naj kar brž pripravi vse potrebno za zidavo.

Popravek. V zadnji številki se nam je radi nepazljivosti pripetila neljuba pomota. Objavljene tri slike se namreč ne nanašajo na jabolčnega zavijača (*Carpocapsa pomonella*), marveč na jabolčnega cvetodera (*Anthonomus pomorum*). Prvi je metuljček in smo ga omenili v gornjem sestavku, drugi pa je hrošček iz skupine rilčkarjev ali priščnikov. Oba pa sta velika sadna škodljivca.

Fr. Jesenovec:

Izbrana poglavja iz pesništva

VII.

KITICE IN NJIHOVE VRSTE

Kakor sestavljajo stopice stih, tako se stihli družijo v kitice. Število stihov v kiticah ni določeno, marveč poljubno. Le to je treba zopet poudariti, da imamo posebne vrste kitic, ki je v njih število stihov stalno določeno. Tam jih nihče ne sme menjati. V prostih kiticah pa je število verzov poljubno. Naše domače kitice imajo od dveh do osem stihov. Pač pa je gotovo, da je kitica po ritmu, obliki in smislu zaokrožena celota. V vsi pesni ostane trajno nespremenjen.

Kitice delimo na stare klasične kitice in na sedanje moderne kitice. Moderne pa dalje delimo na naše domače in na tuje kitice.

Stare klasične kitice so zelo zamotane in težke. Sestojajo iz stihov, ki so jim podlaga daktilične stopice. Te se v verzih poljubno in na zelo umetne načine prepletajo in vežejo. Tako so nastale v stari grški in rimski književnosti te kitice: Asklepiadova, alcejska, Alhmanova, Saphina in druge kitice, ki jih vse imenujemo po znamenitih grških pesnikih in pesnicah, ker so jih prvi uporabljali. Preko Rimljanov se te kitice niso več rabile.

Sedaj veljavne kitice pa delimo v domače in tuje. Domače slovenske kitice poznate zlasti iz naše slovenske narodne lirске pesmi. Ta kitica je tako imenovana štirivrstična, ki jo uporabljamo v alpskih poskočnicah. Najbrž je nemškega izvora. Izmed pesnikov so jo rabili zlasti Japelj, Vodnik, Cvetko, Kastelic in drugi. Ta štirivrstičnica je sestavljena iz štirih verzov, verz pa sestavljata po dva daktila. Ker pa je daktil poskočen tričetrtinski valčkov takt, zato jo imenujemo poskočnico. Poslušajte jo:

Ne prašam, ne baram,
kaj gosci pojo,
le samo to maram,
de kladva teko.

Njena slika je takale:

štirivrstičnica ima zmerom predtakt, potem pa sta prvi in tretji stih med seboj enaka, pravtako pa tudi drugi in četrti, a vsi štirje imajo po dva daktila.

Izmed tujih kitic, ki so jih pesniki uvedli k nam (zlasti Prešeren), bi na kratko omenili te-le: 1. tercina, 2. stanca, 3. decima, 4. nibelunška kitica.

1. **tercina.** Tercina je kitica, ki vsebuje tri nam že znane italijanske enajsterce ali tri hiperkatalektične peterostopne jambe. V tercini so spesnjene n. pr.: Dantejeva božanska komedija, Prešernov Uvod h krstu pri Savici, pa tudi vsak sonet ima zadnji dve kitici tercini. Primer tercini iz Prešerna:

Naj zmisli, kdor slepoto ljubi sveta
in od veselja do veselja leta,
da smrtna žetev vsak dan bolj dozori.

2. **stanca.** Tudi stanca je romanska kitica. Ima enake verzne kot tercina, samo da jih ima namesto treh osem in se zato tudi imenuje lahko oktava. V nji je spesnjena Prešernova elegija Slovo od mladosti in Krst pri Savici. Iz njega tale primer:

»Po celi zemlji vsim ljudem mir bodi!
Tako so peli angeljcov glasovi
V višavah per Mesijesa prihodi:
De smo očeta eniga sinovi,
Ljudje vsi bratje, bratje vsi narodi,
De ljubiti mormo se, prav uk njegovi.
Valjhun ravna po svoji slepi glavi,
Po božji volji ne, duhovni pravi.«

3. **decima.** Decima je pravtako romanska kitica, ima deset nam že znanih štiristopnih trohejev. Tudi decimo je k nam uvedel Prešeren v svoji glosi, ki obsega štiri decime. Primer:

Lani je slepar starino
še prodajal, nosil škatle,
Meril platno, trak na vatle,
Letos kupi si grajšino.
Naj gre pevec v daljno Kino,
še naprej se pot mu kaže,
Naj si s tinto perste maže,
Naj ljubezen si obeta
Vneti lepega dekleta,
Pevcu vedno sreča laže.

4. **Nibelunška kitica** je pa nemškega izvora in vsebuje nam znane štiri nibelun-

ške stihe. Poleg Prešerna jo je porabljal pri nas tudi pesnik Anton Aškerc v znani pesmi Mutec Osojski. Primer iz njega:

Pozdravljam te, oj temni stoletni samostan,
pozdravljam te, zelena jezerska tiha plan.
Prelepi skriti biser koroške ti zemlje,
bo li miru kraj tebe tu našlo mi srce?

Ta kitica sestoji, kot rečeno, iz štirih stihov, katerih vsak je nibelunški stih. Ta pa sestoji iz dveh delov, kot vidite iz primera, vsak od teh delov pa je tristopni jamb, prvi nadštevilen, drugi normalen.

(Dalje.)

Med člani fantovskih odsekov

JEZICA.

Dragi bratje, prijatelji, bralci Kresa! Ježenci se zopet oglašamo, sili nas k temu naše delo. V zadnji št. Kresa nam je poročal na kratko br. tajnik. Moj namen pa je govoriti o našem programu v bližnji bodočnosti. Čaka nas velika in težka naloga, treba bo mnogo volje in požrtvovalnosti, da izpeljemo vse to, kar imamo v programu. Z odhodom petih bratov k vojakom, je v našem odseku nastala občutna vrzel, ki jo bo težko nadoknaditi. Pet in trije, ki so že pri vojaki, je osem, in to vse v našem jubilejnim letu. To je rana, ki se ne da tako hitro ozdraviti. Kljub temu da je tako, nas to ne plaši! Svoj začrtani program hočemo dokraja izpeljati. V tem letu slavi naše KPD svojo 30 letnico. Naj omenim, da je naš FO po osamosvojitvi še nadalje ostal prostovoljno odsek KPD, da ne nastajajo medsebojna trenja v našem skupnem domu. Naše sodelovanje je v tem, da imamo seje, na katerih so obojestranski zastopniki. Le v složnem

sodelovanju nam je zagotovljen uspeh in napredek naše organizacije. Dragi bratje, gre za veliko stvar, gre za naš uspeh in napredek! **Deveti julij** mora biti važen mejnik v zgodovini naše Ježice. Ta dan, ko naše KPD slavi svojo 30 letnico, privedita FO in DK svoj veliki telovadni nastop. K temu jubileju pa se pridružuje še en dogodek, katerega ne morem preiti. Šestega junija je poteklo 30 let, odkar se je na Ježici ustanovila prva mladinska telovadna organizacija »Orel«. Kljub temu, da je morala ta mladinska organizacija večkrat prenehati s svojim delovanjem, je njegova ideja ostala globoko zasidrana v srcih vseh starejših fantov, ki so to idejo prenesli na nas mlajše, kateri tisto započeto delo nadaljujemo v sedanji fantovski organizaciji. Dovolite, da se za trenutek ozrem nazaj v dobo prvih ustanovnih dni.

V teh dneh poteka trideseto leto, odkar se je 1. 1909. ustanovil pri nas na Ježici orlovski odsek. Značilni za leto 1909. so veliki in številni fantovski tabori, za katere so dajali podeželski fantje sami pobudo. Posledica vsakega fantovskega zbora je bila ustanovitev novega orlovskega gnezda. Eden takih fantovskih zborov je bil tudi na Ježici na praznik vnebohoda 20. maja 1. 1909., ko so se sešli orlovski pionirji iz Ljubljane in iz št. Vida skupno z brati z Mengša in Komende in s fanti vseh bližnjih župnij. Naše domače fante je organiziral zelo agilni br. Franc Škrlep skupno z br. Doberletom Andrejem in šubljem Ignacijem, katere sta bodrila pokojni župnik g. Simon Zupan in rojak kanonik dr. Alojzij Mrhar. Po šmarnicah se je zbralo na prostoru pred župniščem blizu 2000 ljudi, med njimi čez 500 fantov. Predsedoval je pokojni g. župnik; govorili pa so gg. Terseglav, tedanji urednik »Mladosti«, Podlesnik in sedanji dekan v št. Vidu g. Valentin Zabred; ti so v ognjevitih govorih navduševali fante, da se zberó pod orlovskim

Skupina kolesarjev iz Vodice 1. 1939.

okriljem. Za njim se je oglasil k besedi tudi tedanji deželni poslanec, še sedaj živeči g. Miha Dimnik iz Jarš. Po lepo uspelem zborovanju so prirdili šentviški orli pod vodstvom br. Vojteha Jeločnika prvo javno telovadbo, ki je bila tedaj znamenita novost za Ježence.

Sad tega tabora se je kmalu pokazal. Čez dobrih štirinajst dni, že 6. junija, so se zbrali v mežnariji domala vsi fantje k ustanovnemu občnemu zboru orlovskega odseka; tu je zopet govoril g. Terseglav poleg domačina dr. Alojzija Mrharja. Za prvega predsednika so si izvolili br. Franca Škrlepa, za podpredsednika pokojnega župnika, za tajnika Šublja Iga., za blagaj. Nagliča Jakoba, za odbornika pa Kosmača V. in Doberleta Andreja.

Odslej pa se pričinja za Ježico nova doba fantovskega življenja. Prejšnja zaspianost in brezbriznost za kulturna, socialna, gospodarska in druga življenjska vprašanja čim dalje bolj izgineva, surovost, pijančevanje in pretepi pojenjujejo, uveljavlja pa se kulturna dostojnost v javnem in zasbnem življenju, in to vse pod nemalim vplivom vzgojne mladinske organizacije.

Sad vsajenega semena pred 30. l. bo tudi naša pričujoča prireditev. Ti slovesnosti pa bo dan pečat z blagoslovitvijo nove društvene zastave. Govori naj poznim zanamcem, da je prapor, katerega bomo 9. julija slovesno blagoslovili in pod katerim se naj v bodoče zbiraio vsi fantje, dekleta, možje in žene katoliške skupnosti naše Ježice, priča naše volje, požrtvovalnosti in dela ob tridesetletnem jubileju.

Dragi bratje iz bližnje in daljne okolice, vabimo vas in želimo, da ob ti priliki pri hitite na naše Posavje, da se skupno veselimo. — Bog živi! Škerl Vinko.

V TRŽIČU SMO TEKMOVALI!

V nedeljo, dne 23. aprila, je izvedlo OFO v Tržiču obvezne fantovske tekme za odseke svojega okrožja. Udeležili so se jih štirje odseki, dva sta izostala. Izostanek odseka Križe je vse graje vreden, a odsek v Goricah še ne obstoji pol leta, zato ni dolžan tekmovali. Tekmujoči odseki Tržič, Podbrezje, Kovor in Lom so se na tekme dobro pripravili, temu primerni so bili tudi uspehi. Presenečeni smo bili pri članih odseka Loma, katerega člani so na prosvetna vprašanja gladko in s sigurnostjo odgovarjali, v telovadbi pa prednjačili še vedno Tržič. Tekme so se vršile točno po tekmovalnem redu in pod strogim nadzorstvom zastopnika ZFO br. Železnika Ignacija.

Tudi člani sodniške komisije s predsednikom č. g. župnikom Šparhaklom niso prav nič popuščali. Posebno pri telovadbi je bistro oko izkušenega telovadca in sodnika br. Ahačiča Rudolfa opazilo vsako, tudi najmanjšo napako.

Končni uspeh tekem bo odsekom sporočila ZFO, vendar v vednost sporočamo, da lahko upajo na — veliko diplomo. Z uspehi pa še nikakor nismo zadovoljni in morajo biti prihodnje leto mnogo boljši! — Od uspeha do uspeha k cilju! — Bog živi!

OPLOTNICA

Dovolite, dragi bratje po naši domovini, da se tudi mi oplotniški fantje oglasimo v Kresu. Naš odsek je prebil v zadnjih mesecih dosti veselih in prijetnih uric. Ali še nikoli nismo bili tako navdušeni za našo organizacijo kakor dne 25. septembra 1938, ko smo v sprevodu stopali po naši vasi. Takrat smo namreč imeli svojo prireditev »Mladinski dan«!

Dopoldne je bila sveta maša z ljudskim petjem in blagoslovitev novega zvona. Nato sprevod v Oplotnico. Popoldne je nastopalo nad sto članov domačega odseka. Dobro se je izkazala naša orodna vrsta. Posebno mladci so vzbujali pozornost na drogu. Po nastopu je govoril dr. M. Sevšek, sedanji poslanec konjiškega okraja. Nato je bila prosta zabava.

Delali in pripravljali smo se za to prireditev, čeravno so nam nekateri metali polena pod noge. Nismo gledali ne na levo ne na desno, ampak preko vseh ovir in zaprek je šla naša pot navzgor in še gre. V naših dušah kraljuje Bog in naše misli so : »Da ostanemo zavedni Slovenci.«

Strnad Alojzij.

VRHNIKA

Mnogokrat beremo med dopisi o odsekih iz raznih krajev, kako delujejo v javnem ali društvenem življenju; zato je čas, da se tudi mi Vrhničani oglasimo v »Kresu«, katerega vsi tako z veseljem prebiramo.

Tudi mi smo začeli nanovo delati, saj imamo nov dom, kakršnega ne najdete daleč naokoli. Imamo pa tudi zvočni kino. Naš novi dom smo odprli s slavnostno akademijo, pri kateri je nastopila tudi mednarodna vrsta, med njo tudi naš Jakec. Pevski odsek je pod vodstvom č. g. Studena in g. dr. M. Marolta igral »Pri treh mladenkah«. Pridno smo se pripravljali za tekme v redovnih kakor v prostih vajah in seveda tudi v prosvetni tvarini. Tekem se nas je udeležilo 21 članov. Proslavili smo

tudi materinski dan z lepim sporedom: govor, simbolična vaja mladenk, članic, nižji naraščaj pa je vprizoril igro »Sirota Jerica«. S to proslavo pa se je zvezala obljava članov, katero smo zaključili s himno »Dvignite, orli«!
— Bog živi!

Tone N.

MENGES

Da pokažemo, da ne spimo mi fantje v Mengšu, pošiljam ta dopis, ki naj bo predvsem odgovor našemu fantu in bratu Vinko-tu Kokalju v službi za kralja in domovino pri letalskem polku v Zemunu.

Dragi Vinko! Z neizmernim veseljem sem bral vrstice, ki si jih napisal za naš »Kres«. Nekak očitek sem čutil, ko sem prebral te Tvoje vrstice. Zakaj? Ti — vojak, nas v tem dopisu spodbujaš k življenju, k dopisovanju v Kresu. Mi, doma v vsem udobju, si ne vzamemo toliko časa za to prepotrebno pisanje nas fantov v fantovski »Kres.« Ti pa pod puško in drugimi obveznostmi službovanja še najdeš toliko časa, da nas greš buditi s svojo pisano besedo. Upravičeno sem si očital zaspanost. Velika resnica je v tem, da nam je predobro. Vsi smo se v zadnjih letih pomehkužili. Tista svoboda, ki smo zanjo težili štiri dolga leta, ki je tudi prišla, nas dela take, kot smo. Ne želimo si tistih let več nazaj, toda priznajmo, da tako trdni, odločni in vztrajni nismo bili še nikdar kot prav takrat. Resnica je: Za nas je pravo življenje v boju!

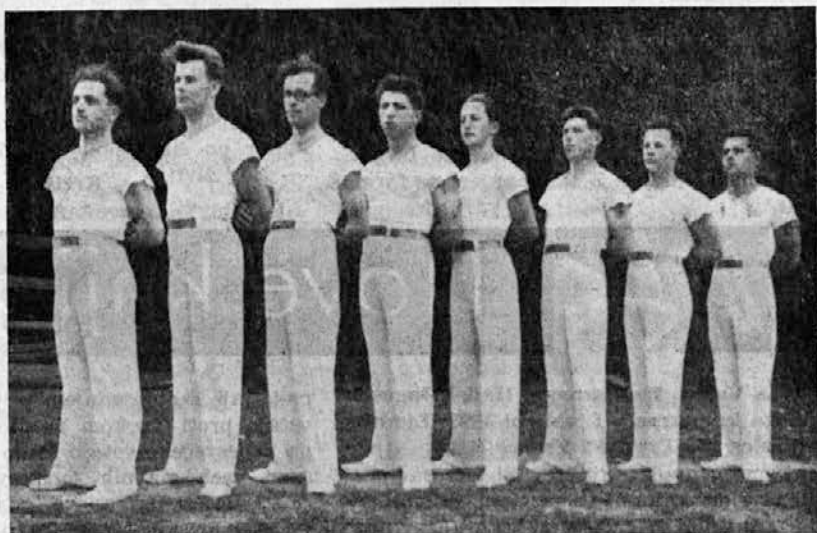
Dragi brat Vinko! Naš odsek poznaš in tudi veš, da v njem delujejo razni Varški,

Kermavnerji in drugi taki prvaki. Seveda pa imamo Janezi prednost. Saj več kot pol odseka tvorijo Janezi, če pa ni drugače, pa še kakega Toneta naredimo za Janeza. Delamo, kot smo vedno, ko si nas prišel včasih pogledat. Naj Ti na kratko opišem naše letošnje delo.

Sestanke smo imeli vsak torek; tu smo s Tvojim bratom obdelovali tekmovalno tvarino. Telovadbo smo imeli dvakrat na teden. V decembru smo igrali fantje krasno igro »Luč z gor.« Sodelovali pa smo pri vseh predstavah skupno s Prosvetnim društvom.

V februarju smo z lepo uspelo akademijo pokazali naše prezimsko delo. Vse točke smo izvedli brezhibno. Tu je reprezentiral naš brat »Cjaz« s svojo vajo na drogu. Tudi mladci, za katere si imel toliko skrbi, so se na vseh akademijah dobro odrezali. Tvoja skrb zanje je odveč, ker naši mladi fantje razumejo, da je v njih bodočnost in da je le v Prosvetnih domovih pravo ognjišče, kjer si lahko ogrejejo duha in telo. 30. aprila so bile v Domžalah tekme fant. odsekov kamniškega okraja, 14. maja pa so se v Grobljah pomerili mladci. Rezultati bodo gotovo objavljeni v »Kresu«.

Nekaj veličastnega bo mladinski tabor v Mariboru. Takrat si moraš izposlovati dopust. Največ aplavza bodo deležni gotovo naši plavohlačniki v belih majah z rdečimi prapori. Vse velikanske priprave za kongres Kristusa Kralja so v teku. Povsod bomo imeli polno dela, ker smo ravno mi tisti, ki nas On kliče na delo za slavo svojega imena. Delamo z vsemi močmi

Tekmovalna
vrsta iz Vodice
1. 1939.

Naša družina v Novi Oselci.

pri odseku kakor tudi v drugih organizacijah, kamor nas kličejo stanovske dolžnosti. Maj je tu in dela polne roke imajo naši kmečki fantje kot tudi drugi delavci v odseku. Upam, da tudi letos ne bo minil noben tabor brez nas. Naj bi tudi Tebi skoro napočil maj, ki bi nam vsem dal novega veselja, če bo prišel pravi maj tudi v duše vseh naših fantov. Težko čakaš Ti kakor tudi mi, da pride ta dan, ker nam prav takih manjka, kot si Ti, ker jih je tudi pri nas dosti, ki so malodušni, govorijo o delu, a zanj ne primejo. Zato Te prosim, da se v Kresu še oglasiš. Pa tudi drugi fantje pišite v »Kres«, da take in enake zbudimo k delu in življenju.

V imenu fantovskega odseka Mengeš Ti kličem Bog živi! Naj Te nam Bog kmalu vrne, da skupno »domu gradimo slavo in čast«.

Boležar Ivan.

NOVA OSELICA

Tudi mi na skrajni točki zahodne državne meje čutimo potrebo, da se oglasimo. Zimsko delovanje smo zaključili z lepo uspelo akademijo, obsegajočo 22 točk pestrega sporeda. Nastopale so vse fantov. in dekliške edinice. Z zanimanjem so farani

na praznik vstajenja pričakovali v nabito polni dvorani Prosvetnega doma izvajanje akademije. Saj v župniji dosedaj še nismo imeli prilike javno nastopiti, pač pa na mnogih taborih lansko leto. Akoravno je večina članov od telovadnice zelo oddaljena in brez župnika, kar upamo, da ne bo več dolgo trajalo, smo vendar vse težave premagali z nam lastno vztrajnostjo in navdušenjem. Enako stopamo tudi v bodočnost, saj bo treba preorati še mnogo ledine za dobro naše mladine in slovenskega naroda. Razpoloženje in pomen zgornje prireditve je dvignila navzočnost sosednih gg. župnikov in drugih odličnih osebnosti, posebno še g. prefekta S. Tomažiča iz škof. zavodov nad Ljubljano; ta je za praznike prihitel k nam, da je tukaj izvršil velikonočne obrede. Tudi nas je izpodbujal k nadaljevanju dela prosvetne ideje. Naš novooseljski fantov. odsek je menda med »najvišjimi«. Saj stoji naš prosv. dom preko 800 m nad morjem. Iz tega čistega zraka in planinskim sijajem od Porezna in Blegaša pošiljamo navdušene pozdrave vsem bratom naše misli. Tako od branika zahodne meje kakor po širni slovenski domovini.

— Bog živi!

Kržišnik Franc tajnik.

Novе knjige

Ivan Vazov, Pod jarmom. II. del. Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani 1939. Ljudska knjižnica 65. Prevedel France Bevk. — Komaj smo v predzadnji številki »Kresa« ocenili prvi del knjige Pod jarmom, že smo dobili tudi drugi del. Pisatelj Ivan Vazov nam v svojem drugem delu romana Pod jarmom

nadaljuje z opisovanjem priprav za splošno vstajo proti Turkom na Bolgarskem, nato pa ponesrečeno vstajo samo in na koncu še smrt vseh glavnih junakov in junakinje: zlasti Bojča Ognjanova, zdravnika Sokolova, Kandova in Rade. Tako so zaenkrat še triumfirale zloba, zavist, zatiranje, nasilje

in povrh vsega še izdajstvo. — Delo je tudi v svojem drugem delu pisano kot v prvem silno napeto in živahno, na nekaterih krajih bo nežnim naravam šla kar precej na živce. Kljub realističnim slikam iz tega bolgarskega tpora je pa v tem drugem delu še mnogo več romantike, kot smo jo omenili v prvem delu, tako da je drugi del že povsem romantično-realistično delo. Romantična bolgarskih gora in še posebno ljubezenske zgodbe med Rado in Ognjanovim skoroda predvpije slike iz upornih bojev v tem delu. — Tako smo v celoti dobili najboljše delo Ivana Vazova v slovenskem prevodu. Kdor je že prebral prvi del, bo nujno moral tudi drugega. Naše podeželske knjižnice naj si čimprej nabavijo oba dela, da bodo tako mogle nuditi našim ljudem izvrstno delo iz bratske nam bolgarske književnosti.

Knjižice št. 132. — Vrtnice. Zadnja številka Knjižic saleziancev z Rakovnika je posvečena vrtnicam, to je znani junijski pobožnosti, ki je podobna pobožnosti šmarnic v maju. Knjižica prinaša za vsak dan v juniju primerna razmišljanja o Srcu Jezusovem. Priporočamo jo posebno tistim našim fantom, ki zaradi zaposlenosti na polju v juniju ne morejo hoditi v cerkev k junijski

pobožnosti, pa si sedaj iz knjižice lahko sami zvečer doma prebera ta razmišljanja.

Ljudski oder št. 5. Izšla je 5. št. šestega letnika Ljudskega odra, naše odlične odrske revije, ki širi in priporoča med Slovenci pravo ljudsko igranje. Zadnja številka je posvečena povelikonočnemu in binkoštne mu času in prinaša poleg kratkega uvoda same igre, namenjene veselemu času cerkvenega leta po veliki noči. Te igre so: Živi ogenj nad apostoli, binkoštni misterij v dvanajstih slikah, Angelski kruh za praznik presvetega Rešnjega Telesa, Sejavke za kmečke proslave, za materinski dan, za praznik dela, za izseljensko nedeljo, dekliške sestanke itd., ter Legendo o Koprivniški Mariji. Vse te igre so izključno v zvezi s cerkvenim letom in drugimi znamenitimi pobožnostmi in slovestnostmi po naši deželi in po naših društvih. Tako je tudi s tem zvezkom to novo gibanje med Slovenci dokazalo, da noče naš ljudski oder spraviti v sklad z našim pojmovanjem in čustvovanjem in s tesnim naslonom na versko življenje in čustvovanje našega preprostega slovenskega človeka. Revijo tople priporočamo zlasti podeželskim odrom.

Urednikovi pomenki

Hrušovljan, Maribor: Prejel sem Tvojo črtico Zaradi sina. Misel v nji je zelo dobra, vendarle je stvarca še neizdelana in precj nerodna v pripovedovanju. Vse delce se zlasti v drugi polovici in ob koncu nekam tako čudno razblini. Zaradi dobre misli pa jo bom vendarle skušal objaviti, seveda precj skrajšano in zlasti z boljšim in ostrejšim zaključkom. Po mojem mnenju jo bo najbolj objaviti v mesecu novembru ali decembru, ko praznujemo izseljenski teden. Se kaj se oglasi!

T. S., Ljubljana, Rakovnik. Tvoje štiri

poslane pesmi so pač po večini še nezrele za objavo, posebno zaradi tega, ker so preveč začetniške in prav zato menda tudi preveč žalostne in sentimentalne. Edinole pesem Trenutek je dober in lep trenuten izraz Tvojega občutja v temni noči. Zato bom to pesem tudi objavil, kakor hitro mi bo dopuščal prostor. Tvoje pismo Prijatelju iz tujine je pa popolnoma navadno pismo iz vsakdanjega življenja; zato še ne predstavlja nobene literarne vrednosti in ga ne morem objaviti. Le kar marljivo se vadi in se kaj pošlji!

F. J.

Fr. P. ZAJC IZPRAŠAN OPTIK
IN URAR

LJUBLJANA, Stritarjeva ul. 6
pri frančiškanskem mostu

Vsakovrstna očala, daljnogledi, toplomeri, barometri itd. Ure, zlatina in srebrnina.

Kvalitetna optika Ceniki brezplačno

Prosimo, zahtevajte nemudoma naš
najnovejši brezplačni
fotocentrik

Kr. dvorni dobavitelj

DROGERIJA GREGORIČ

družba z o. z.

LJUBLJANA

PREŠERNOVA ULICA 5

MESTNA HRANILNICA V MARIBORU

Pupilarno varen zavod • Nad 90 milijonov hranilnih vlog
Poslužite se domačega denarnega zavoda
Orožnova ul., 2 **Uradne ure od 9 - 12**

Obleke, klobuke, perilo, nogavice, potrebščine
za telovadce kupite najugodnejše pri
JAKOB LAH
MARIBOR, Glavni trg 2

HRANILNICA

DRAVSKE BANOVINE

Ljubljana — Kočevje — Maribor — Celje

Vloge obrestuje po najvišji obrestni meri
Cenena posojila daje na redno odplačevanje

Za njene vloge jamči **dravska banovina**

Največji slovenski pupilarno varni zavod

Mestna hranilnica **Ljubljanska**

Stanje vlog Din 420,000.000.--
Lastne rezerve " 28,650.000.--
Dovoljuje posojila proti vknjižbi.

Za vse obveze hranilnice jamči

MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA